

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

**VZDELÁVACÍ PROGRAM
PRE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM
PRE PRIMÁRNE A NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE,
PRE PRIMÁRNE UMELECKÉ VZDELÁVANIE
A NIŽŠIE SEKUNDÁRNE UMELECKÉ VZDELÁVANIE**

Vzdelávací program vypracoval Štátny pedagogický ústav.

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20284:16-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.

Obsah

Úvod	3
1 Ciele vzdelávania a výchovy	4
2 Stupeň vzdelania	5
3 Profil absolventa.....	5
4 Vzdelávacie oblasti	6
5 Vzdelávacie štandardy.....	9
6 Rámcový učebný plán	10
7 Špecifická výchovy a vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím	13
8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	15
9 Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	15
10 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania	16
11 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní	16
12 Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov ...	17
13 Vzdelávací program základnej umeleckej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím pre primárne umelecké vzdelanie	
Vzdelávací program základnej umeleckej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím pre nižšie sekundárne umelecké vzdelanie	17
PRÍLOHA 1 Prípravný ročník pre žiakov so zrakovým postihnutím.....	18
PRÍLOHA 2 Individuálne tyfopedické cvičenia pre prípravný až 9. ročník pre žiakov so zrakovým postihnutím.....	33
PRÍLOHA 3 Priestorová orientácia a pohybová výchova pre prípravný až 9. ročník pre žiakov so zrakovým postihnutím.....	45
PRÍLOHA 4 Informatika pre žiakov so zrakovým postihnutím.....	53
PRÍLOHA 5 Braillov notopis pre žiakov so zrakovým postihnutím	61

Úvod

Vzdelávací program pre žiakov so zrakovým postihnutím je vypracovaný v zmysle platnej legislatívy.

Za žiaka so zrakovým postihnutím považujeme pre potreby vzdelávacieho programu pre žiakov so zrakovým postihnutím jednotlivca, ktorý má znížený alebo znemožnený príjem zrakových informácií a aj pri optimálnej optickej korekcii má problémy rozvinúť svoje kľúčové kompetencie v štandardných podmienkach školy alebo školského zariadenia na požadovanej úrovni.

V rámci výchovno-vzdelávacieho procesu zrakom získavame v maximálnom rozsahu a minimálnom 80 až 90 % všetkých informácií.

Dôsledky zrakového postihnutia, ktoré sa prejavujú v procese získavania, spracovania a odovzdávania informácií sa spravidla premietajú aj do psychiky jednotlivcov so zrakovým postihnutím (mení sa systém vzájomného pôsobenia jednotlivých kooperujúcich analyzátorov, vyskytujú sa narušenia vo vzájomnom vzťahu zmyslového vnímania a formovania pojmov, odlišnosti nachádzame aj v emociálno-vôľovej sfére a vo vlastnostiach osobnosti).

Cieľom vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím na primárnom stupni vzdelávania a nižšom strednom stupni je pripraviť žiakov na vzdelávanie na akejkoľvek strednej škole.

Výchova a vzdelávanie žiakov so zrakovým postihnutím, ktorí sú začlenení (žiak v školskej integrácii) v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými žiakmi školy, sa uskutočňuje podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy a podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý je zameraný na odstránenie alebo zníženie dôsledkov zrakového postihnutia. Individuálny vzdelávací program vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva, zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť.

1 Ciele výchovy a vzdelávania

Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím sú totožné s cieľmi formulovanými v Štátnych vzdelávacích programov pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie, zameranými na postupné rozvíjanie kľúčových spôsobilostí (kompetencií) žiakov ako základu všeobecného vzdelania prostredníctvom nasledujúcich cieľov.

Primárne vzdelávanie

- Poskytnúť žiakom bohaté možnosti vedeného skúmania ich najbližšieho kultúrneho a prírodného prostredia tak, aby sa rozvíjala ich predstavivosť, tvorivosť a záujem skúmať svoje okolie,
- umožniť žiakom spoznávať svoje vlastné schopnosti a rozvojové možnosti a osvojiť si základy spôsobilosti učiť sa učiť sa a poznávať seba samého,
- podporovať kognitívne procesy a spôsobilosti žiakov kriticky a tvorivo myslieť prostredníctvom získavania vlastnej poznávacej skúsenosti a aktívnym riešením problémov,
- vyvážene rozvíjať u žiakov spôsobilosti dorozumieť sa a porozumieť si, hodnotiť (vyberať a rozhodovať) a iniciatívne konať aj na základe sebariadenia a sebareflexie,
- podporovať rozvoj intrapersonálnych a interpersonálnych spôsobilostí, najmä otvorene vstupovať do sociálnych vzťahov, účinne spolupracovať, rozvíjať si sociálnu vnímavosť a citlivosť k spolužiakom, učiteľom, rodičom, ďalším ľuďom obce a k svojmu širšiemu kultúrnemu a prírodnému okoliu,
- viesť žiakov k tolerancii a k akceptovaniu iných ľudí, ich duchovno-kultúrnych hodnôt,
- naučiť žiakov uplatňovať svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niest zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať.

Nižšie stredné vzdelávanie

- Primerane veku rozvinúť kľúčové spôsobilosti (kompetencie), zmysluplné základné vedomosti a znalosti a vypestovaný základ záujmu o celoživotné učenie sa,
- jasné povedomie národného a svetového kultúrneho dedičstva,
- záujem a potrebu zmysluplnej aktivity a tvorivosti.

Špecifické ciele výchovy a vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím zohľadňujú zásady výchovy a vzdelávania zrakovo postihnutých, najmä zásadu prevencie zrakovej defektivity, korekciu zrakovej defektivity, požiadavku integrácie zrakovo postihnutých, ako aj zásadu kompenzácie a reedukácie zraku, pričom pri praktickej realizácii sa dôsledne uplatňuje individuálny prístup ku každému zrakovo postihnutému žiakovi zohľadňujúci dôsledky zrakového postihnutia.

Nedeliteľnou súčasťou výchovy a vzdelávania slabozrakých žiakov je rozvoj zrakového vnímania žiakov pomocou súboru techník, metód a postupov a podpora optimálneho využívania zraku. Vzhľadom na požiadavku komplexnosti prijímaných a spracovávaných informácií je u slabozrakých žiakov dôležité okrem reedukácie zraku sústrediť sa aj na systematický rozvoj kompenzačných mechanizmov (hmat, sluch, čuch a chuť), podľa potrieb sa precvičuje aj priestorová orientácia a samostatný pohyb.

Ciele a úlohy výchovy a vzdelávania žiakov so zvyškami zraku zohľadňujú požiadavku rozvíjania zvyškov zraku (zraková stimulácia) v kombinácii s rozvíjaním vnímania ostatnými zmyslami (kompenzácia). Vo výchove a vzdelávaní žiakov so zvyškami zraku je pomer využívania reedukácie a kompenzácie zraku podmienený individuálnymi možnosťami žiakov a charakterom učiva. V zásade ide o vzdelávanie striedaním spôsobu práce zamerané na

získanie čo možno najkomplexnejších a najpresnejších informácií - poznatkov v rámci požiadaviek základnej školy.

Ciele a úlohy výchovy a vzdelávania nevidiacich žiakov sú orientované predovšetkým na špeciálnopedagogickú rehabilitáciu, a to najmä na kompenzáciu dôsledkov zrakového postihnutia.

Ciele výchovy a vzdelávania sú podmienené rozsahom a charakterom zrakového postihnutia, ako aj dobou jeho vzniku. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že sa u nevidiacich žiakov vyskytujú odchýlky od štandardných prejavov. Predovšetkým je to absencia alebo výrazná redukcia možnosti učenia sa na základe vizuálneho vnímania a žiadna alebo nedostatočná úroveň vizuálneho kontaktu, ktorý je inak bežný v medziľudskej interakcii. Celková situácia v tejto oblasti je sťažená aj skutočnosťou, že nevidiaci žiak nemôže vnímať neverbálne časti komunikácie. Vo výchovno-vzdelávacom procese má mimoriadny význam používanie kompenzačnej techniky, najmä IKT.

2 Stupeň vzdelania

Primárne vzdelanie získa žiak so zrakovým postihnutím úspešným absolvovaním všeobecnovzdelávacieho programu ostatného ročníka primárneho stupňa základnej školy alebo základnej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím.

Dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie. Absolvent programu primárneho vzdelávania plynule pokračuje na nadväzujúcom stupni nižšieho stredného vzdelávania alebo adekvátnom stupni viacročného gymnázia.

Absolvent programu nižšieho stredného vzdelávania získa vysvedčenie s doložkou - so špeciálnym vyznačením ukončenia programu poskytnutého základnou školou. Tým splní podmienku na pokračovanie vo vzdelávaní na vyššom sekundárnom stupni (na všeobecnovzdelávacom alebo odborno-vzdelávacom type vzdelávania), v priebehu ktorého ukončuje povinné základné vzdelávanie (povinnú školskú dochádzku).

3 Profil absolventa

Profil absolventa primárneho stupňa vzdelania a nižšieho stredného stupňa vzdelania je založený na kľúčových spôsobilostiach (kompetenciách), ktoré zahrňujú komplex vedomostí a znalostí, spôsobilostí a hodnotových postojov umožňujúcich jednotlivcovi poznávať, účinne konať, hodnotiť, dorozumievať sa a porozumieť si, začleniť sa do spoločenských vzťahov a osobnostne sa rozvíjať – zjednodušene ide o spôsobilosť uplatniť svoje vzdelanie v pracovnom, občianskom, rodinnom a osobnom živote.

PRIMÁRNE A NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE	Kompetencie špecifického kurikula pre žiakov so zrakovým postihnutím
<p>Primárne vzdelávanie</p> <ul style="list-style-type: none"> - sociálne komunikačné kompetencie - kompetencia v oblasti matematického a prírodovedného myslenia - kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií - kompetencia učiť sa učiť sa - kompetencia riešiť problémy - osobné, sociálne a občianske kompetencie - kompetencia vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry <p>Nižšie stredné vzdelávanie</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompetencia k celoživotnému učeniu sa - sociálne komunikačné kompetencie - kompetencia uplatňovať základ matematického myslenia a základné schopnosti poznávať v oblasti vedy a techniky - kompetencia v oblasti informačných a komunikačných technológií - kompetencia riešiť problémy - kompetencie občianske - kompetencie sociálne a personálne - kompetencie pracovné - kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti - kompetencie (spôsobilosti) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry 	<ul style="list-style-type: none"> - funkčné reedukačné a kompenzačné kompetencie vrátane komunikácie - schopnosť orientácie v priestore a samostatného pohybu - sociálne kompetencie - kompetencie pre samostatný život - kompetencie pre voľnočasové aktivity - schopnosť poradiť si v profesijnej príprave a výkone profesie podľa typu postihnutia - kompetencie pre využívanie pomôcok a technológií pre jednotlivcov so zrakovým postihnutím - kompetencie na využívanie zraku

Úroveň rozvinutosti kľúčových kompetencií žiaka so zrakovým postihnutím tvorí základný predpoklad pre prekonanie negatívnych dôsledkov zrakového postihnutia, pre ďalší rozvoj v následných stupňoch vzdelávania, resp. úspešnú inklúziu.

4 Vzdelávacie oblasti

Výchovu a vzdelávanie žiakov so zrakovým postihnutím realizujeme v zmysle vymedzených vzdelávacích oblastí pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie.

Pre žiakov so zrakovým postihnutím je do vzdelávacích oblastí začlenená vzdelávacia oblasť Špeciálnopedagogická podpora. V rámci vzdelávacej oblasti Špeciálnopedagogická podpora sa vyučujú špecifické vyučovacie predmety, ktoré sú zamerané na predchádzanie, zmiernenie alebo odstraňovanie nepriaznivých dôsledkov zrakového postihnutia. Vzdelávacia oblasť Špeciálnopedagogická podpora obsahuje špecifické vyučovacie predmety individuálne tyflopédické cvičenia, priestorová orientácia, pohybová výchova.

Individuálne tyfopedické cvičenia pre žiakov so zrakovým postihnutím sú špecifickým vyučovacím predmetom, v ktorom žiaci získavajú špeciálne vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré im umožňujú prekonávať dôsledky zrakového postihnutia, čím sa vytvárajú predpoklady na optimálny rozvoj kompetencií, výkonov a postojov žiakov so zrakovým postihnutím na primárnom a sekundárnom stupni vzdelávania.

Cieľom predmetu individuálne tyfopedické cvičenia je rozvíjať kľúčové kompetencie - prenosný a multifunkčný súbor vedomostí, zručností a postojov, ktoré potrebuje každý jednotlivec so zrakovým postihnutím pre svoje osobné naplnenie a rozvoj, pre zapojenie sa do spoločnosti a úspešné uplatnenie.

Špecifický vyučovací predmet priestorová orientácia, ktorého súčasťou je aj postupné vedenie nevidiacich a čiastočne vidiacich žiakov k samostatnému pohybu, je neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu s ťažším zrakovým postihnutím. Priestorová orientácia je samostatný predmet, ktorý má v rámcovom učebnom pláne časovú dotáciu jednu hodinu týždenne, ale zároveň je integrálnou súčasťou všetkých vyučovacích predmetov a výchovy mimo vyučovania.

Cieľom špecifického vyučovacieho predmetu priestorová orientácia je naučiť nevidiacich a čiastočne vidiacich žiakov samostatne sa orientovať v známom, ako aj neznámom prostredí.

Špecifický vyučovací predmet pohybová výchova je súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím. Ako jedna z moderných foriem telovýchovnej činnosti je určená pre žiakov rôzneho veku. Je zameraná na cieľavedomé telesné, funkčné a pohybové zdokonaľovanie žiakov, čím prispieva k upevňovaniu fyzického a psychického zdravia ako i zvyšovaniu telesnej kultúry. Svojím obsahom môže pozitívne pôsobiť na estetický vývin, viesť k správne držaniu tela, rozvíjať rytmickosť, zmysel pre koordináciu a ladnosť pohybov.

Cieľom pohybovej výchovy ako špecifického vyučovacieho predmetu pre žiakov so zrakovým postihnutím je:

- prispieť k optimálnemu stupňu telesnej zdatnosti a výkonnosti,
- vytvoriť správne návyky pre pohybovú aktivitu,
- zlepšiť celkový fyzický stav žiakov,
- vytvoriť a upevniť návyky správneho držania tela,
- osvojiť a prehĺbiť pohybové zručnosti.

Tieto ciele sa realizujú pomocou špecifických metód, prostriedkov a cvičení.

VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA
	ANGLICKÝ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA
	INFORMATIKA
ČLOVEK A PRÍRODA	PRVOUKA ¹
	PRÍRODOVEDA
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	PRVOUKA
	VLASTIVEDA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA/NÁBOŽENSTVO
ČLOVEK A SVET PRÁCE	PRACOVNÉ VYUČOVANIE
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVA
	VÝTVARNÁ VÝCHOVA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA
ŠPECIÁLNOPEDAGOGICKÁ PODPORA	INDIVIDUÁLNE TYFLOPEDICKÉ CVIČENIA
	PRIESTOROVÁ ORIENTÁCIA/ POHYBOVÁ VÝCHOVA/

VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM PRE NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA
	ANGLICKÝ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA
	INFORMATIKA
ČLOVEK A PRÍRODA	FYZIKA
	CHÉMIA
	BIOLÓGIA
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	DEJEPIS
	GEOGRAFIA
	OBČIANSKA NÁUKA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA/NÁBOŽENSTVO
ČLOVEK A SVET PRÁCE	TECHNIKA
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVA
	VÝTVARNÁ VÝCHOVA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA
ŠPECIÁLNOPEDAGOGICKÁ PODPORA	INDIVIDUÁLNE TYFLOPEDICKÉ CVIČENIA
	PRIESTOROVÁ ORIENTÁCIA/ POHYBOVÁ VÝCHOVA/

¹Prvouka sa skladá z prírodovednej a spoločenskovednej zložky, a preto je súčasťou dvoch vzdelávacích oblastí –Človek a príroda a Človek a spoločnosť.

Prierezové témy sa realizujú ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov alebo prostredníctvom samostatných projektov, seminárov, vyučovacích blokov, kurzov a pod. Súčasne prierezové témy môžu tvoriť samostatný vyučovací predmet z rámca voliteľných (disponibilných) hodín. Obidve formy sa môžu aj ľubovoľne kombinovať. Účinnosť pôsobenia prierezových tém sa môže zvýšiť relevantnými mimoškolskými aktivitami.

V primárnom vzdelávaní majú prierezový charakter nasledujúce témy: osobnostný a sociálny rozvoj, výchova k manželstvu a rodičovstvu, environmentálna výchova, mediálna výchova, multikultúrna výchova, regionálna výchova a ľudová kultúra, dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke a ochrana života a zdravia.

V rámci nižšieho stredného vzdelávania majú prierezový charakter tieto témy: osobnostný a sociálny rozvoj, výchova k manželstvu a rodičovstvu, environmentálna výchova, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia.

5 Vzdelávacie štandardy

Žiaci so zrakovým postihnutím sú vychovávaní a vzdelávaní podľa vzdelávacích štandardov uvedených v Štátnych vzdelávacích programoch, pričom modifikovaný je obsahový a výkonový štandard vyučovacieho predmetu informatika.

6 Rámcový učebný plán

Rámcový učebný plán pre žiakov so zrakovým postihnutím pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie													
Vzdelávacia oblasť	Vyučovaci predmet	Ročník primárne vzdelávanie						Ročník nižšie stredné vzdelávanie					
		Pr.	1.	2.	3.	4.	Σ	5.	6.	7.	8.	9.	Σ
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	4	9	8	7	7	35	5	5	4	5	5	24
	anglický jazyk				3	3	6	3	3	3	3	3	15
Matematika a práca s informáciami	matematika	3	4	4	4	4	19	4	4	4	4	5	21
	informatika				1	1	2	1	1	1	1	1	5
Človek a príroda	prvouka	1	1	2			4						
	prírodoveda				1	2	3						
	fyzika								2	1	2	1	6
	chémia									2	2	1	5
	biológia							2	1	2	1	1	7
Človek a spoločnosť	vlastiveda				1	2	3						
	dejepis							1	1	1	1	2	6
	geografia							2	1	1	1	1	6
	občianska náuka								1	1	1	1	4
Človek a hodnoty	etická výchova/náboženská výchova/náboženstvo		1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	5
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie				1	1	2						
	technika							1	1	1	1	1	5
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1	1	1	1	1	5	1	1	1	1		4
	výtvarná výchova	1	1	1	1	1	5	1	1	1	1	1	5
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2	2	2	2	2	10	2	2	2	2	2	10
Špeciálnopedagogická podpora	individuálne tyfopedické cvičenia	2	1	1	1	1	6	1	1	1	1	1	5
	priestorová orientácia/pohybová výchova	1	1	1	1	1	5	1	1	1	1	1	5
Základ		15	21	21	25	27	109	26	27	28	29	28	138
Voliteľné (disponibilné) hodiny		5	2	4	2	1	14	4	4	4	3	5	20
Spolu		20	23	25	27	28	123	30	31	32	32	33	158

Poznámky

1. Žiaci so zrakovým postihnutím, ktorí sú začlenení v rámci školskej integrácie v triede základnej školy sa vzdelávajú podľa rámcového učebného plánu pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským, s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny alebo vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, a to s uplatnením špecifik podľa bodu 7.1. Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením.
2. V 5. až 9. ročníku vyučovacie hodiny vyučovacieho predmetu technika sa vyučujú v skupinách s maximálnym počtom žiakov 6. Skupiny sa vyučujú spravidla oddelene pre chlapcov a dievčatá. Skupiny možno utvárať aj zo žiakov najbližších ročníkov. Ďalšia skupina vznikne až po naplnení predchádzajúcej skupiny na maximálny počet.
3. V 5. až 9. ročníku vyučovacie hodiny vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova sa vyučujú spravidla oddelene pre chlapcov a dievčatá. Skupiny možno utvárať aj zo žiakov najbližších ročníkov. Najvyšší počet žiakov v skupine je zhodný s počtom žiakov v triede príslušného ročníka. Ak je skupina utvorená zo žiakov najbližších ročníkov, najvyšší počet žiakov v skupine je zhodný s počtom žiakov v triede najnižšieho ročníka. Ďalšia skupina vznikne až po naplnení predchádzajúcej skupiny na maximálny počet.
4. Vo vyučovacích predmetoch vzdelávacej oblasti Človek a príroda sa rozdelenie žiakov so zrakovým postihnutím odporúča pri tých témach, kde sa vyžaduje nadobúdanie a overovanie praktických zručností žiakov.
5. Vo vyučovacom predmete technika riaditeľ školy zohľadní personálno-odborné a materiálno-technické podmienky školy tak, aby v každom ročníku boli zastúpené témy tematických celkov Technika a Ekonomika domácnosti.
6. Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu. Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na
 - a. vyučovacie predmety, ktoré rozširujú a prehlbujú obsah predmetov zaradených do štátneho vzdelávacieho programu;
 - b. vyučovacie predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah, vrátane predmetov vytvárajúcich profiláciu školy a experimentálne overených inovačných programov zavedených do vyučovacej praxe.
7. Ak má škola vhodné podmienky na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova, využije voliteľné (disponibilné) hodiny na posilnenie uvedeného predmetu.
8. Škola môže z rámca voliteľných hodín ponúknuť žiakom 7. – 9. ročníka ako druhý cudzí jazyk jeden z jazykov: francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk podľa možností školy a záujmu žiakov, a to najmenej 1 vyučovaciu hodinu týždenne.
9. Škola môže pri tvorbe školského vzdelávacieho programu rozdeliť hodinové dotácie a vzdelávacie štandardy na celý stupeň vzdelávania pri zachovaní postupnosti jednotlivých vzdelávacích štandardov a celkového počtu vyučovacích hodín jednotlivých vyučovacích predmetov za predpokladu, že zachová ich vnútornú logickú štruktúru a zásadu veku primeranosti.
10. Pri prestupe žiaka prijímajúca škola v prípade zistených odlišností zohľadní žiakovi ich kompenzáciu spravidla v priebehu jedného školského roku.
11. Škola môže po prerokovaní v rade školy v školskom vzdelávacom programe stanoviť vyšší celkový počet hodín, najviac však na 173 hodín na 2. stupni. Ak sa škola rozhodne zvýšiť počet hodín, tieto sú financované z vlastných zdrojov.

12. Na výučbu anglického jazyka a iných cudzích jazykov možno spájať žiakov z rôznych tried a ročníkov.
13. Na výučbu predmetu pohybová výchova možno spájať žiakov z rôznych tried a ročníkov.
14. Vyučovacie hodiny špecifických vyučovacích predmetov individuálne tyfopedické cvičenia, priestorová orientácia, pohybová výchova vyučujú dvaja pedagogickí zamestnanci.
15. V prípravnom ročníku žiaci postupujú podľa obsahu prípravného ročníka pre žiakov so zrakovým postihnutím, ktorý je uvedený v prílohe č. 2 Vzdelávacieho programu pre žiakov so zrakovým postihnutím. Predmety prírodoveda a vlastiveda sa nevyučujú, vyučuje sa predmet prvouka.
16. Pri rozhodnutí riaditeľa o oslobodení žiaka od vzdelávania sa v jednotlivých vyučovacích predmetoch alebo ich časti sa postupuje v súlade s platnou legislatívou, pričom sa prihliada na individuálne výsledky špeciálnopedagogickej a psychologickkej diagnostiky, žiadosť zákonného zástupcu a vyjadrenie pedagogickej rady. Tomuto žiakovi sa odporúča využívať ušetrené hodiny na posilnenie výučby iného predmetu, ktorého obsah učiva sa nemení.

7 Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím

Vo výchovno-vzdelávacom procese učiteľ zohľadňuje špecifiká a špecifické potreby žiaka so zrakovým postihnutím, a to najmä:

- absenciu, neúplnosť, prípadne skreslenie zrakových vnemov,
- absenciu, neúplnosť, resp. skreslenie zrakových predstáv,
- zhoršenú kvalitu analyticko-syntetickej činnosti spätú s horšou rozlišovacou schopnosťou,
- zníženú mieru koncentrácie pozornosti,
- potrebu individuálneho pracovného tempa,
- poruchy vnímania priestoru,
- poruchy, resp. nedostatočnú úroveň čítania a písania,
- poruchy vizuálno-motorickej koordinácie,
- poruchy farebného videnia,
- obmedzenia súvislej zrakovej práce,
- obmedzenia v pohybe a fyzickej námahe,
- skorú unaviteľnosť,
- neprimerané emocionálne reakcie,
- neadekvátnu mimiku a gestikuláciu,
- narušenie sociálnych vzťahov.

Vzdelávacia oblasť Špeciálnopedagogická podpora obsahuje špecifické vyučovacie predmety individuálne tyflopédické cvičenia, priestorová orientácia, pohybová výchova.

Individuálne tyflopédické cvičenia

Vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré si žiak so zrakovým postihnutím osvojí na hodinách individuálnych tyflopédických cvičení je potrebné precvičovať a dôsledne využívať tak vo všetkých vyučovacích predmetoch, ako aj v mimoškolských činnostiach.

Špecifickým vyučovacím predmetom individuálne tyflopédické cvičenia sa u žiakov so zrakovým postihnutím optimalizujú podmienky pre vytvorenie a postupné prehlbovanie kompetencií (spôsobilostí) predovšetkým:

- a) na učenie - žiakov, ktorí používajú optické pomôcky učíme, ako sa o ne starať a ako s nimi narábať tak, aby im uľahčili proces učenia sa. Cvičeniami zameranými na rozvoj hmatu vytvárame podmienky na skvalitnenie techniky čítania, čím následne zefektívňujeme proces učenia sa nevidiacich žiakov. Žiakov s progresívnym charakterom zrakového postihnutia učíme Braillovo písmo a sústavne zdokonaľujeme techniku čítania a písania. Nácvikom práce s kompenzačnými pomôckami, predovšetkým s informačno-komunikačnými technológiami vytvárame potrebné predpoklady na prekonávanie alebo zníženie informačného deficitu v rámci informačného kolobehu,
- b) pracovné - sústavným precvičovaním zručností a návykov vedieme žiakov so zrakovým postihnutím k samostatnosti, čím vytvárame potrebné predpoklady pre lepšie pracovné uplatnenie,
- c) sociálne a personálne - nácvikom vlastného podpisu latinkou pripravíme nevidiacich a čiastočne vidiacich žiakov na samostatné zvládnutie niektorých právnych úkonov.

V školách pre žiakov so zrakovým postihnutím je špecifický vyučovací predmet individuálne tyflopédické cvičenia neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu.

U individuálne integrovaných žiakov so zrakovým postihnutím vyučovanie predmetu individuálne tyflopédické cvičenia, vrátane špeciálnopedagogickej diagnostiky, zabezpečujú pedagógovia v spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva špecializovaným na prácu s jednotlivcami so zrakovým postihnutím alebo so školou pre žiakov so zrakovým postihnutím.

Priestorová orientácia / pohybová výchova

Obsah špecifického vyučovacieho predmetu priestorová orientácia je koncipovaný tak, aby sa u žiakov so zrakovým postihnutím postupne vytvorili podmienky pre získanie a postupné prehĺbovanie kompetencií (spôsobilostí) predovšetkým:

- a) na učenie – žiaci sa učia prijímať a spracovávať a nadväzne prakticky využívať informácie o okolitom teréne,
- b) na riešenie problémov – žiaci sa učia riešiť najskôr modelové situácie, neskôr sa musia vedieť orientovať v skutočnej situácii, prípadne jej zmene (napr. zmena trasy po uzavretí ulice),
- c) komunikatívni – vedieť popísať cieľ cesty, dokázať sa orientovať podľa získaných informácií,
- d) sociálno-komunikačných – vedieť požiadať o pomoc, prijať, resp. odmietnuť pomoc, aktívne spolupracovať so sprievodcom a pod.,
- e) občianskych – učíme žiakov dodržiavať spoločenské normy, nezneužívať svoje postihnutie, nadväzovať kontakty a spolupracovať s rozličnými inštitúciami,
- f) pracovných – žiakov učíme reálne hodnotiť situáciu, nepreceňovať, ale ani nepodceňovať vlastné schopnosti, rozvíjame ich fyzickú zdatnosť.

V základných školách pre žiakov so zrakovým postihnutím priestorovú orientáciu a pohybovú výchovu vyučujú špeciálni pedagógovia, ktorí spĺňajú podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti v súlade s platnými predpismi.

U individuálne integrovaných žiakov so zrakovým postihnutím sa vyučovanie predmetu priestorová orientácia zabezpečuje v spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva špecializovaným na prácu s jednotlivcami so zrakovým postihnutím alebo so školou pre žiakov so zrakovým postihnutím.

Slabozrakým žiakom a čiastočne vidiacim žiakom, ktorí sa orientujú prevažne zrakom, je alternatívou k predmetu priestorová orientácia predmet pohybová výchova.

Špecifiká pohybovej výchovy pre žiakov so zrakovým postihnutím vyplývajú z obmedzení, ktorých príčinou je porušenie, či úplná strata zraku. Nedostatočná úroveň zrakovej kontroly u týchto žiakov spôsobuje špecifické pohybové nedostatky – chybné držanie tela, strnulosť a zníženú koordináciu pohybov. Práve preto je pohybová výchova u žiakov so zrakovým postihnutím veľmi vhodným liečebným a rehabilitačným prostriedkom – snaží sa rozvíjať zvyšky zraku, ale aj činnosť ostatných zmyslov. Pohybová výchova výrazne prispieva k nácviku orientácie v priestore, vnímaniu vlastnej telesnej schémy, zvyšuje sebahodnotenie a prináša poznanie vlastných, často potlačených možností.

Vo výchovno-vzdelávacom procese je potrebné rešpektovať vek, zdravotný stav, špecifiká zrakového postihnutia, jeho dôsledkov a pridružené postihnutia žiakov.

Informatika pre žiakov so zrakovým postihnutím

Nevidiaci žiaci a žiaci so zvyškami zraku nie sú schopní zvládnuť obsah vzdelávania vyučovacieho predmetu informatika v plnom rozsahu. Je potrebné vylúčiť prácu s grafikou a

výučbu prispôbiť ich možnostiam. Napriek tomu má pre nich tento predmet nezastupiteľnú úlohu. Umožní im nielen správne pochopenie a ovládanie mechanizmov informačných a komunikačných technológií, ale aj ľahšiu komunikáciu s intaktnou populáciou. Žiaci tiež pochopia základné pojmy, postupy a techniky používané pri práci s údajmi a tok informácií v počítačových systémoch. Nadobudnú vedomosti v oblasti algoritmov, zručnosti v samostatnom ale aj skupinovom riešení problémov a spracovaní získaných výsledkov.

Špecifiká predmetu informatika pre žiakov so zrakovým postihnutím tvoria prílohu č. 4 Vzdelávacieho programu pre žiakov so zrakovým postihnutím.

8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Základná škola pre žiakov so zrakovým postihnutím má spravidla deväť ročníkov s možnosťou zriadenia prípravného ročníka. V zmysle platnej legislatívy prípravný ročník je určený pre žiakov, ktorí k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť a nie je u nich predpoklad zvládnutia prvého ročníka základnej školy s daným vzdelávacím programom. Absolvovanie prípravného ročníka sa považuje za prvý rok plnenia povinnej školskej dochádzky.

9 Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Realizácia vzdelávacieho programu pre žiakov so zrakovým postihnutím si vo výchovno-vzdelávacom procese vyžaduje zodpovedajúce personálne podmienky, ktoré by zabezpečili efektívnosť vzdelávania a vytváranie spolupracujúcich sociálnych vzťahov medzi účastníkmi procesu vzdelávania. Ide o nasledujúce cieľové podmienky, ku ktorým majú školy smerovať.

Pedagogickí zamestnanci:

- splňajú kvalifikačné požiadavky stanovené zákonom,
- preukazujú odborné a pedagogicko-psychologické spôsobilosti, ktoré využívajú pri pedagogickej komunikácii, motivácii žiakov, ich diagnostikovaní, hodnotení, pozitívnom riadení triedy a udržaní neformálnej disciplíny,
- riadia svoj sebarozvoj a celoživotné učenie v odbornej oblasti a osobnostnom raste,
- sú ako súčasť kolektívu schopní vzájomnej efektívnej a ľudsky podporujúcej komunikácie, spolupráce, práce v tímoch a kooperatívneho riešenia problémov.

Vedúci pedagogickí zamestnanci:

- svojimi manažérskymi spôsobilosťami vytvárajú predpoklady pre fungujúce, motivované spolupracujúce spoločenstvo v škole s náročnou profesionálnou klímou a podporujúcim prostredím,
- vytvárajú podmienky pre svoj odborný a osobnostný rast, ako aj všetkých členov kolektívu vzhľadom na ich osobný záujem a potreby školy.

Odbornú pomoc žiakom a rodičom poskytujú:

- zariadenia výchovného poradenstva, špeciálny pedagóg, psychológ, školský logopéd, asistent učiteľa a ďalší špecialisti podľa potreby.

10 Povinné materiálo-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Dôležitou podmienkou pre realizovanie vzdelávacieho programu pre žiakov so zrakovým postihnutím je primerané materiálo-technické a priestorové vybavenie školy:

- učebne (triedy) vybavené viacúčelovým a funkčným zariadením: s vhodným nastaviteľným školským nábytkom, interaktívnou tabuľou, počítačmi pre učiteľa a žiakov (vyučovací proces zrakovo postihnutých žiakov je zameraný na prijímanie, spracovávanie a odovzdávanie neskreslených informácií),
- špeciálne učebne a priestory (v súlade so vzdelávacím obsahom školy),
- učebňu/ne s upraveným bezpečným povrchom pre potreby telesnej výchovy vybavené potrebným náradím a cvičebným náčiním,
- pracovné učebne s potrebným vybavením,
- informačno-komunikačné centrum (knižnica, učebňa informatiky),
- priestory na zrakovú stimuláciu,
- priestory na priestorovú orientáciu,
- priestory na aktívne využitie voľného času, relaxáciu a spoločné činnosti,
- priestory na hromadné stretávanie žiakov celej školy alebo tried, učiteľov, rodičov,
- priestory na záujmovú činnosť po vyučovaní (školský klub, krúžková a klubová činnosť),
- priestory na prípravnú prácu učiteľa, jeho relaxáciu, priestory pre uloženie pomôcok,
- priestory pre vedenie školy a potrebných nepedagogických pracovníkov s príslušným vybavením (miestnosť riaditeľa, zástupcu, hospodára, správcu siete a pod.) s náležitým zariadením a vybavením,
- priestory na odkladanie odevov a obuvi (šatne),
- priestory na hygienu žiakov a učiteľov, spoločné stravovanie, pre riešenie zdravotných problémov,
- ďalšie pomocné priestory pre zaistenie chodu školy,
- učebnice, pracovné zošity, doplnková literatúra, štandardné a špeciálne didaktické pomôcky a potreby,
- informačná, reedukačná, kompenzačná a komunikačná technika s príslušenstvom,
- ak je súčasťou školy centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, tak materiálne a priestorové vybavenie zodpovedajúce charakteru a rozsahu práce tohto zariadenia.

11 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Nevyhnutnosťou pre realizáciu vzdelávacieho programu pre žiakov so zrakovým postihnutím je zabezpečenie vhodnej štruktúry pracovného režimu a odpočinku žiakov a učiteľov, vhodného režimu vyučovania s rešpektovaním hygieny učenia, zrakovej hygieny, zdravého prostredia učební (tried) a ostatných priestorov školy podľa platných noriem – zodpovedajúce svetlo, teplo, nehlučnosť, čistota, vetranie, hygienické vybavenie priestorov, primeraná veľkosť sedacieho a pracovného nábytku.

Dôležitý je vhodný stravovací a pitný režim žiakov (podľa vekových a individuálnych potrieb žiakov). Bezpečnosť a ochranu zdravia zaručuje aktívna ochrana žiakov pred úrazmi, dostupnosť prvej pomoci z materiálneho aj ľudského hľadiska, vrátane kontaktov na lekára, či iných špecialistov. Nevyhnutné je dodržiavanie zákazu fajčenia, pitia alkoholu a používanie

iných škodlivín v škole a okolí a výrazné označenie všetkých nebezpečných predmetov a častí využívaných priestorov a pravidelná kontrola z hľadiska bezpečnosti.

12 Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov

Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov, ktoré sú spracované pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie odporúčame v školskom vzdelávacom programe príslušnej základnej školy a základnej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím doplniť o ponuku činností zameraných na predchádzanie, zmiernenie alebo odstraňovanie nepriaznivých dôsledkov zrakového postihnutia.

V školskom vzdelávacom programe môžu byť delené najviac na dve skupiny len tie vyučovacie hodiny, ktoré sú zamerané na odstránenie alebo zmiernenie dôsledkov zrakového postihnutia.

13 Vzdelávací program základnej umeleckej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím pre primárne umelecké vzdelanie

Vzdelávací program základnej umeleckej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím pre nižšie sekundárne umelecké vzdelanie

V základnej umeleckej škole sa výchova a vzdelávanie žiakov so zrakovým postihnutím uskutočňuje podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne umelecké vzdelanie a Štátneho vzdelávacieho programu pre nižšie sekundárne umelecké vzdelanie s tým, že ciele, profil, kľúčové spôsobilosti, kompetencie žiaka primárneho aj nižšieho sekundárneho umeleckého vzdelania sú totožné s príslušnými štátnymi vzdelávacími programami. V študijnom odbore hudobnom je zastúpená hra na klavíri, flaute, akordeóne, priečnej flaute, gitare, keyboarde, resp. ďalší hudobný nástroj, hudobná náuka, komorná hra, štvorročná hra, zborový spev a Braillova notácia.

Kľúčové kompetencie sú v základnej umeleckej škole pre žiakov so zrakovým postihnutím - primárne umelecké vzdelanie a nižšie sekundárne umelecké vzdelanie doplnené o schopnosť používať Braillovu notáciu.

PRÍLOHA 1

**PRÍPRAVNÝ ROČNÍK
PRE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM**

Špecifiká prípravného ročníka pre žiakov so zrakovým postihnutím

Prípravný ročník je v zmysle platnej legislatívy určený pre žiakov so zrakovým postihnutím, ktorí k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť a nie je u nich predpoklad zvládnutia prvého ročníka základnej školy so vzdelávacím programom. Absolvovanie prípravného ročníka sa považuje za prvý rok plnenia povinnej školskej dochádzky. Do základnej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím prichádzajú žiaci s ťažším poškodením zraku, s pridruženými somatickými, psychickými a zmyslovými postihnutiami, s väčším výskytom špecifických vývinových porúch učenia.

Úlohou prípravného ročníka je pomôcť aj žiakom, ktorí pochádzajú zo sociálne a výchovne menej podnetného prostredia, prípadne mali z rozličných dôvodov odloženú povinnú školskú dochádzku. Prípravný ročník je pre väčšinu žiakov so zrakovým postihnutím prvým krokom k úspešnému zvládnutiu učiva prvého ročníka základnej školy.

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

V prípravnom ročníku základnej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím rozvíjame:

- percepciu,
- myslenie,
- pamäť,
- pozornosť.

CIELE

- Utváranie pojmov, ako základov k poznaniu reči,
- osvojenie si základných poznatkov o predmetoch a javoch okolitého sveta,
- kategorizácia pojmov,
- rozvíjanie jednoduchých myšlienkových operácií,
- podporovanie aktivity žiakov pri rečovej komunikácii,
- motivácia k práci v škole.

OBSAH

Poznávanie svojho rodného mena a priezviska, bydliska, členov najbližšej rodiny a príbuzenských vzťahov.

Poznávanie základných pravidiel spoločenského styku (pozdrav, predstavenie sa, požiadanie, prosba, poďakovanie a pod.).

Chápanie významu slov.

Poznávanie a diferenciacia nehudobných a hudobných zvukov (smer, výška, dĺžka trvania) ako príprava na poznávanie a diferenciaciu zvukov ľudskej reči, hlások.

Zovšeobecňovanie formou (jablko, hruška = ovocie).

Jednoduchá analýza a syntéza slov.

Tvorenie jednoduchých viet podľa situácie, podľa obrázkov.

Odpovede na jednoduché otázky,

Rozlišovanie dĺžky hlások, slabík a slov.

Správna výslovnosť hlások a hláskových skupín v slovách.

Poznávanie tlačenej abecedy.

Jednoduchý opis známych predmetov a javov.

Poznávanie pojmov označujúcich smer a polohu (hore, dolu, vedľa, pri, nad, pod, vpredu a vzadu, jedna a druhá strana, vpravo a vľavo).

Rozvíjanie grafomotoriky.

Príprava na Braillove písmo.

Rozprávanie podľa obrázkov.

Rozširujúce učivo

Pre žiakov, u ktorých sa komunikačné schopnosti rozvinú v prípravnom ročníku natoľko, že budú schopní diferencovať sluchom aj prvky ako hláska v slove, slabika, slovo vo vete, je možné zaradiť ako rozširujúce učivo aj prvé hlásky zo šlabikára pre 1. ročník ZŠ. Rozširujúce učivo by v každom prípade mali preberať len tí žiaci, ktorí zvládli sluchovú diferenciáciu prvkov reči a súčasne sú zrelí aj v oblasti grafomotoriky tak, že zvládnu písanie tvarov písmen, zvládnu postavenie bodov v plnom znaku.

Učiteľ by mal vždy zvážiť, či je konkrétny žiak dostatočne zrelý, chápe a ovláda dostatok pojmov zo slovenského jazyka na to, aby ho začal učiť čítať a písať.

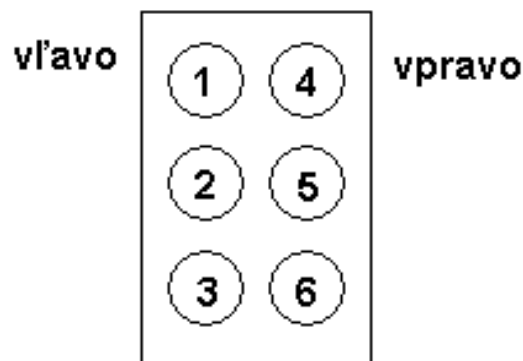
Prípravné obdobie zamerané na vyvodenie plného znaku ako základu pre bodové písmo

Predpokladá sa:

1. Zvládnutie číselného radu do 6.
Začíname manipuláciou predmetov v rade, ich počítaním po jednom.
2. Zvládnutie pravo-ľavej orientácie.
3. Praktické zvládnutie pojmov: hore, dolu, uprostred.

Využívame:

1. Špeciálne zhotovené zväčšené pomôcky, do ktorých žiaci ukladajú najskôr drobné predmety v tomto poradí:

Vhodná motivácia: rozprávka - Domček, domček, kto v tebe býva. Návrik pokračuje, kým žiaci dokonale nezvládnu usporiadanie všetkých bodov v plnom znaku vcelku, po častiach i jednotlivu.

2. V ďalšej časti prípravného obdobia používame pomôcku zhotovenú pre tento účel - kolíčkovú písanku „A“ s klinčekmi.
3. V záverečnej fáze návriku by mali žiaci bezpečne určiť pozíciu jednotlivých bodov v plnom znaku, vkladať klinčeky do písanky v predpísanom poradí.

GRAFOMOTORIKA

Grafomotorika zahŕňa uvoľňovacie cviky a cvičenia s prechodom na písanie. Čím kvalitnejšia je úroveň grafomotoriky, tým ľahšie prebieha nácvik písania.

CIELE

Sledovať a podporovať správne návyky pri písaní a kreslení:

- správne držanie tela,
- správne držanie písacej potreby,
- vhodné postavenie ruky pri písaní a kreslení,
- uvoľnenie ruky, tlak na podložku primeranej intenzivity.

OBSAH

Zisťovanie úrovne detskej kresby.

Čmáranie.

Čmáranie hojdavým pohybom + krúživé pohyby.

Čiary vodorovné.

Čiary zvislé.

Krúživé pohyby.

Krátke kolmice a šikmé čiary.

Lomené čiary.

Oblúky.

Vlnovky.

Horná slučka.

Dolná slučka.

Ovály, príprava na poznávanie tvarov písmen.

Nácvik prípravných cvikov, ktoré sú súčasťou písmen A, O.

PRVOUKA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Prvouka sa skladá z prírodovednej a spoločenskovednej zložky. Vychádza zo živej skúsenosti žiakov, environmentálneho prežívania a konkrétnych činností. Žiak vníma seba ako súčasť prírody a spoločnosti, spracúva životné procesy, biologické a ekologické súvislosti, osvojil si zodpovedné správanie k sebe, k ľuďom, svetu.

Prírodovedná zložka

CIELE

- podáva základné informácie o živej prírode (rastliny, živočíchy, človek),
- rozvíjať časové a priestorové predstavy,
- podporovať starostlivosť o zdravie,
- utvárať návyky pre pozitívny vzťah k životnému prostrediu (environmentálna výchova).

OBSAH

Zmeny v prírode podľa ročného obdobia.

Osobná hygiena a psychohygiena žiaka.

Rastliny (púpava, tulipán).

Živočíchy (pes, vrabec).
Ľudské telo (časti tela, rozdiely vo výzore ľudí).
Vplyv životného prostredia na zdravie človeka.
Zvyky a tradície, sviatky.

Spoločenskovedná zložka

CIELE

- získavanie základných predstáv o sebe v rozličných situáciách a vzťahoch,
- získavanie poznatkov a zručností o spoločnosti, okolitom svete,
- osvojovanie zodpovedného správania k sebe, ľuďom, svetu,
- nadväzovanie kontaktov so životom (vlastivedné vychádzky, pozorovanie objektov a v objektoch, koncerty, besedy),
- osvojovanie základných pravidiel a bezpečnosti cestnej premávky.

OBSAH

Ja a moja rodina (pomenovanie rodinných vzťahov, správanie sa v rodine, pojmy – láska, hnev, zodpovednosť, starostlivosť).

Domov a jeho okolie (mesto – dedina, byt a jeho zariadenie).

Ja a škola (organizačná štruktúra školy, školský poriadok),

Dospelí a ich práca, (zamestnanie rodičov, práca v domácnosti, okolo domu).

Ochrana proti drogám, prevencia sociálno-patologických javov (šikanovanie, agresivita).

Dopravná výchova (dopravné prostriedky, správanie sa na ceste a chodníku, polícia).

MATEMATIKA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Matematika má veľký význam pre vzdelanie každého človeka. Využíva ju každý z nás v každodennom bežnom živote.

Je to predmet, ktorý rozvíja logické a funkčné myslenie, a to najmä v detskom veku.

Presné vyjadrovanie a presný postup pri riešení úloh vychovávajú žiaka k presnosti.

V matematike sa žiak zoznamuje s logikou, učí sa kriticky myslieť, je vedený k pracovitosti, systematickosti a dôkladnosti. Rozvíja sa jeho iniciatíva, aktivita a tvorivosť.

V ZŠ pre žiakov so zrakovým postihnutím sa stretávame s deťmi, ktoré zlyhávajú v prvých ročníkoch z dôvodu absencie predmatematických pojmov a vzťahov, a teda nie sú čo do štruktúry vedomostí a zručností dostatočne pripravené. Trpia aj nedostatkom skúseností s vnímaním priestoru a jeho grafickou prezentáciou. Preto je potrebné v prípravnom ročníku pomáhať im adekvátne rozvíjať príslušné vedomosti do takej miery, aká sa očakáva na začiatku 1. ročníka ZŠ.

U nevidiacich je tiež potrebné objasňovať pojmy a praktické používanie radových číselníkov. Tie sú totiž základom vyodenia plného znaku a následne jeho jednotlivých bodov.

CIELE

- cieľavedomé rozvíjanie vnímania, pamäti, predstáv, myslenia, reči,
- rozvíjanie pozornosti, aktivity, samostatnosti, výchova k presnosti a pracovitosti,
- vytváranie, rozvíjanie a osvojovanie matematických predstáv a prvé skúsenosti s niektorými matematickými pojmami,

- osvojovanie matematických poznatkov manipuláciou s predmetmi ako aktivizujúcim prvkom,
- využívanie hravých činností na riešenie matematických hádaniek a hlavolamov, rozvíjanie logického myslenia a úsudku,
- uplatňovanie medzipredmetových vzťahov – slovenský jazyk (tvorba otázky, odpovede, triedenie), pracovná výchova (modelovanie, práca s papierom),
- vytvorenie prvotných predstáv o číslach,
- osvojovanie základných prvkov numerácie v obore prirodzených čísel do 10.

OBSAH

Manipulácia s predmetmi a popisovanie danej činnosti.

Poznávanie a rozoznávanie tvarov, farieb, veľkosti predmetov.

Porovnávanie a triedenie predmetov podľa tvaru, farby, veľkosti.

Určovanie spoločných a rozdielnych vlastností predmetov – veľký, malý, dlhý, krátky, široký, úzky, hladký, drsný.

Rozlišovanie a pomenovanie geometrických tvarov – kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník,

Orientácia v priestore – vzájomná poloha predmetov: pred, za, nad, pod, vedľa, blízko, ďaleko, hore, dole, vpravo, vľavo, uprostred, medzi.

Orientácia v čase – pojmy: teraz, predtým, potom, dnes, včera, zajtra, skôr, neskôr.

Vytváranie základných predstáv o množstve – veľa, málo, všetko, nič, všetci, nikto.

Porovnávanie súborov predmetov – rovnako, viac, menej.

Prirodzené čísla 1 až 10, čítanie číslíc.

Osvojovanie číselného radu 1 až 10 (číslo ako symbol na vyjadrenie počtu predmetov).

Určovanie počtu predmetov v danom súbore (po jednom).

Porovnávanie čísel – založené na praktických činnostiach a manipuláciách s predmetmi, pojmy viac, menej.

Porovnávanie čísel s uvedomelým používaním znakov väčší, menší, rovná sa.

Vytváranie súborov s daným počtom predmetov.

Manipulácia a znázornenie čísel peniazmi (získané vedomosti žiaci uplatnia v praktickom živote).

Práca so stavebnicami.

Kreslenie, modelovanie, skladanie obrázkov z rôznych geometrických tvarov (praktickými manipuláciami rozvíjame abstraktné a priestorové predstavy).

Kreslenie v štvorcovej sieti.

Rozširujúce učivo:

Individuálne je možné učivo rozšíriť o písanie číslíc, základy sčítovania a odčítovania.

PRACOVNÉ VYUČOVANIE

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Úlohou pracovného vyučovania je pripraviť žiakov na polytechnickom základe najdôležitejšími pracovnými technickými vedomosťami, zručnosťami, návykmi, nadviazať na získané zručnosti a návyky, ktoré žiaci ovládajú, alebo si ich osvojili už v materskej škole. Tieto postupne rozvíjame a zdokonaľujeme. Pracovné vyučovanie využíva aj medzipredmetové vzťahy s prírodovedou, matematikou, výtvarnou výchovou. Pracovnými činnosťami vedieme žiakov k usilovnosti a postupnosti, rozvíjame detskú tvorivosť,

samostatnosť. Žiaci si rozširujú slovník technickými výrazmi a pojmami. Práce žiakov majú zmysel, účel, a možno ich využiť, čo má veľký výchovný význam.

CIELE

- vytváranie pozitívneho vzťahu k práci a k zodpovednosti za výsledky svojej i spoločnej práce,
- rozvíjanie základných pracovných zručností a návykov,
- rozvíjanie a zdokonaľovanie hrubej a jemnej motoriky pri pracovných úkonoch,
- oboznamovanie sa s rozličným materiálom,
- zaobchádzanie a používanie jednoduchých nástrojov, náradia a pomôcok,
- naučenie sa pracovať v skupine,
- uplatňovanie tvorivosti a vlastných nápadov,
- dodržiavanie zásady bezpečnej práce s materiálom a pracovnými nástrojmi,
- udržiavanie poriadku a čistoty pracovných plôch,
- chápanie recyklácie materiálov a produktov,
- pestovanie samostatnosti, trpezlivosti a vytrvalosti pri práci,
- váženie si hodnôt vytvorených človekom a prírodou.

OBSAH

Sebaobslužné práce (základné hygienické návyky), základná sebaobsluha, udržiavanie čistoty svojho okolia.

Vhodné správanie počas stolovania, dodržiavanie pravidiel stolovania a spoločenského správania.

Práca a manipulácia s drobným materiálom a poznávanie vlastností jednotlivých materiálov, Práca s papierom (skladanie, trhanie, strihanie, lepenie, vytrhávanie).

Zhotovenie výrobkov z rôznych materiálov (papier, kartón, lepenka, koženka, plasty, drevo, drôtky).

Práca so stavebnicami (drevené, plastové, kartónové).

Zhotovenie jednoduchého predmetu podľa vlastnej fantázie.

Pestovateľské práce.

Ľudové tradície a remeslá (tradície spojené s vianočnými a veľkonočnými sviatkami).

Ochrana prírody a životného prostredia.

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

V predmete výtvarná výchova vedieme žiaka ku kreativite, k rozvoju myslenia, predstavivosti a fantázie. Rozvíjame elementárne grafické zručnosti a jemnú motoriku, čo uľahčí začiatky osvojovania písania. Úlohou je integrovať výtvarné a pracovné zručnosti žiaka s využitím dosiaľ nepoužívaných materiálov. Prebúdžeme pozitívny vzťah k životnému prostrediu.

CIELE

- zisťovanie úrovne detskej kresby,
- nácvik grafických zručností (držanie ceruzky, pastelky, drevka, štetca),
- rozvoj koordinácie zrak – sluch,
- poznávanie farieb, kontrastov,
- miešanie farieb,
- nácvik zručností – skladanie, strihanie, trhanie, lepenie, prepichovanie,

- citlivé vnímanie výtvarného diela,
- vnímanie ilustrácií detských kníh,
- bezpečnosť a ochrana pri práci.

OBSAH

Výtvarné osvojovanie skutočností.

Hra s farbou.

Experimentovanie a práca s výtvarnými prostriedkami.

Dekoratívne činnosti.

Modelovanie a priestorové vytváranie.

Poznávanie vlastností papiera.

Využívanie odpadového materiálu.

Poznávanie a rozlišovanie rôznych štruktúr (drevo, listy, kôra) a ich výtvarné spracovanie.

Špeciálne techniky a prístupy vo výtvarnej výchove nevidiacich:

- určovanie druhu a vlastností rôznych materiálov – tvar, pevnosť, tvrdosť, povrch, pružnosť atď. ...
- hmatové poznávanie a rozlišovanie jednotlivých modelovacích hmôt,
- poznávanie a rozlišovanie rôznych druhov materiálov, stavebníc (drevo, kov, plast),
- rozvíjanie koordinácie hmat – sluch,
- vyhmatávanie jednoduchých reliéfnych obrázkov – základy tyflografiky,
- nacvičovanie grafomotorických zručností pri používaní fólie ako predpoklad pre prácu vo výtvarnej výchove a v geometrii v nasledujúcich ročníkoch.

HUDOBNÁ VÝCHOVA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hudobná výchova je neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho programu ako protiváha k náukovo orientovaným predmetom vyučovania.

Zmyslom hudobnej výchovy v prípravnom ročníku pre žiakov so zrakovým postihnutím je podchytiť prirodzený záujem žiakov o hudbu, vhodnými formami podporovať, motivovať, rozvíjať ich hudobnosť, estetické cítenie a radosť z tvorivej činnosti.

CIELE

Hlavným cieľom hudobnej výchovy v prípravnom ročníku je podporovať, motivovať, rozvíjať záujem žiakov o hudbu, oboznamovať ich s hudbou rozličného druhu a charakteru. Poznávať hudobné nástroje, viesť žiakov k počúvaniu hudby i k samostatnému prejavu.

Základné činnosti, ktoré budeme v hudobnej výchove rozvíjať, rozdelíme na:

- vokálne,
- inštrumentálne,
- hudobno – pohybové,
- počúvanie hudby.

OBSAH

Vokálne činnosti:

Viesť žiakov k samostatnému výraznému spevu. Vyššie nároky klásť na intonáciu, dynamiku, rytmus a zrozumiteľnosť. Spev vedieť uplatniť aj v sprievode vlastnej hry žiakov na jednoduché hudobné nástroje (Orfove hudobné nástroje).

Viesť ich k pohotovej reakcii na základné dirigentské gestá (začiatok, koniec, silno, slabo a pod). Rozličnými formami a spôsobmi práce využívať ľudové piesne na rozvoj hudobnosti u detí:

- spojenie spevu s hrou na tele,
- pohybové vyjadrenie obsahu piesne,
- výtvarné spodobenie obsahu,
- poznávanie piesne podľa melódie,
- časť piesne spievať, časť rytmizovať, príp. vyjadriť pohybom,
- spievať „štafetu“ po skupinách,
- simultánne spoluspievanie s nahrávkou a pod.

Inštrumentálne činnosti:

Podporovať, motivovať, rozvíjať záujem žiakov o hudbu inštrumentálnou hrou. Poznávať a vedieť používať ďalšie rytmické a melodické nástroje ako činely, tympany, zvonkohru, xylofón. Porovnávať zvuk rôznych hudobných nástrojov, ich rozličné kombinácie. Utvárať hudobný sprievod k pohybovým cvičeniam, optimálny sprievod na základe určitého rytmického alebo melodického motívu, predohry, medzihry, vlastné detské inštrumentálne improvizácie k pohybovým hrám, rozprávkam, dramatickým príbehom.

Hudobno – pohybové činnosti:

Najväčšie ťažkosti pre nevidiacich a slabozrakých žiakov predstavuje striedanie pohybov čo do tempa a výrazu, preto pri tejto činnosti sa im venuje najviac času. Upevňovať rytmicko-pohybové prejavy (chôdza, beh, poskoky, pohyby ramien, rúk) s hudobným sprievodom. Dbáť na presnú koordináciu pohybu s hudbou.

Oboznamovať žiakov s novými tanečnými krokmi (prelína sa s telesnou výchovou). Striedať tempo a výraz pohybu (rýchlo, pomaly, zrýchliť, spomaliť, ticho, nahlas, veselo a pod).

Využívať vlastné inštrumentálne hry žiakov na zdôraznenie taktu (tlieskanie vpredu, vzadu, bokom, nad hlavou, „dupanie“, príp. využiť bubienok).

Vyvolávať v deťoch túžbu po ladných pohyboch pri chôdzi, tanci, inej činnosti. Podporovať, motivovať, rozvíjať tanečné improvizácie na rôzne námety podľa rozprávok a využívať pri tom hudobné nástroje.

Činnosti pri počúvaní hudby:

Viesť žiakov k pozornému počúvaniu spevu učiteľky, k počúvaniu sólovej hry na hudobnom nástroji (flauta, klavír, a pod.), viesť žiakov k počúvaniu reprodukovanej hudby.

Oboznamovať žiakov s hudobnými skladbami rozličného charakteru a druhu, vedieť rozlišovať hudbu veselú, smutnú, slávnostnú, pochod, uspávanku a pod. Naučiť žiakov bližšie preniknúť do skladby (melódia, tempo, dynamika, hudobný nástroj, spomaľovanie, zosilňovanie, zoslabovanie a pod). Poznávať hudobné nástroje (návšteva verejného koncertu pre deti).

Podporovať, motivovať, rozvíjať predstavu žiakov o tom, akú náladu vzbudzujú rôzne hudobné nástroje, ako skladateľ využíva v hudbe hudobné nástroje na vyjadrenie svojich nálad, pocitov a tým pobádať žiakov k vytvoreniu vlastného hudobného sprievodu k rečňovankám, básničkám, dramatizácii...

Viesť žiakov k sústredenému počúvaniu hudby tak, aby vedeli vyjadriť pocity hudby pohybom, slovom, ilustráciou.

Hudobný materiál:

- ľudové piesne,

- zľudovené piesne,
- umelé piesne,
- rytmické riekanky,
- pohybové hry,
- inštruktívna reprodukovaná hudba na počúvanie.

TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Telesná výchova poskytuje deťom všestrannú pohybovú výchovu, plní zdravotnú a výchovnú funkciu. Zníženie alebo zlyhanie zrakovej kontroly u žiakov so zrakovým postihnutím spôsobuje špecifické pohybové nedostatky – strnulosť pohybu, chybné držanie tela, zníženie koordinácie pohybu, zníženú orientáciu v priestore. Preto pohybové činnosti kultivujú pohyb, rozvíjajú vzťah k nemu, odstraňujú pocit pohybovej nedostatočnosti a neschopnosti.

CIELE

- Prebudenie a stimulovanie záujmu o pohybovú činnosť,
- osvojenie dohovorených pohybov a signálov vzťahujúcich sa na bezpečnosť a organizáciu telovýchovného procesu,
- osvojovanie elementárnych zásad bezpečnosti v telesnej výchove,
- vytvorenie základných predstáv o význame správneho držania tela pre zdravý vývin,
- osvojenie požiadavky na hygienu tela,
- osvojenie a uplatňovanie pravidiel pohybových hier,
- pohybové aktivity ako predmet stimulácie reči a myslenia žiakov,
- rešpektovanie psychomotorických schopností, ale aj sociálnej skúsenosti a zrelosti žiakov.

OBSAH

Poznávanie a ovládanie vlastného tela, zdokonaľovanie jemnej a hrubej motoriky.

Pravidlá organizácie a riadenia telovýchovného procesu.

Pravidlá a zásady hygieny a bezpečnosti.

Osvojovanie konkrétnych povelov a základných pojmov.

Správne držanie tela.

Osvojovanie pohybových zručností a rozvíjanie pohybových schopností

- prípravné cvičenia (cvičenia spojené s riekankami),
- kondičné cvičenia (beh, lezenie, prenášanie, hádzanie, chytanie),
- koordinačné cvičenia (v dvojici, v skupine, s využitím náradia),
- relaxačné, kompenzačné a dýchacie cvičenia,
- pohybové hry,
- hry zamerané na manipulačné činnosti s loptou,
- základy atletiky – chôdza, behanie, hádzanie, prekonávanie prekážok,
- rytmická gymnastika a tanec.

Učiteľ telesnej výchovy v škole pre žiakov so zrakovým postihnutím si rozdelí žiakov podľa očnej diagnózy do skupín a prísne dodržiava cviky, ktoré diagnóza umožňuje (vylúčia sa prudké predklony, otrasy a skoky). Na vyučovacej hodine, kde sa nachádzajú aj nevidiaci žiaci, musí učiteľ zabezpečiť ticho, pretože pri hrách a cvičeniach sa nevidiaci žiaci orientujú pomocou sluchu. Používajú špeciálne ozvučené pomôcky (zvukový maják, rolničky, ozvučené lopty, kruhy).

INDIVIDUÁLNE TYFLOPEDICKÉ CVIČENIA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Individuálne tyflopédické cvičenia v prípravnom ročníku základnej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím sú špecifickým vyučovacím predmetom, v ktorom získajú špeciálne základy vedomostí, zručností a návykov. Prostredníctvom nich sa postupne naučia ako čo najúčelnejšie prekonávať prekážky zrakového postihnutia. Vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré si žiak so zrakovým postihnutím osvojí v prípravnom ročníku, budú tvoriť základ na bezproblémový vstup žiaka do prvého ročníka.

Individuálne tyflopédické cvičenia sú neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu. Učitelia vykonávajú špeciálnopedagogickú diagnostiku, aby žiaka v prípravnom ročníku čo najlepšie spoznali a pripravili na vstup do školy.

Špeciálnopedagogická diagnostika sa realizuje v dvoch fázach, a to ako vstupná a priebežná diagnostika. Primárne vychádza zo záverov odborných vyšetrení, záverov Centra špeciálnopedagogického poradenstva, ako i spolupráce s rodičmi, vyučujúcimi iných predmetov, vychovávateľmi a pod.

Vstupná diagnostika sa realizuje v rámci prvých kontaktov so žiakom so zrakovým postihnutím na začiatku povinnej školskej dochádzky, resp. pri nástupe do školy pre žiakov so zrakovým postihnutím. Primárne sa zameriava na zistenie zdravotnej a osobnej anamnézy, motivačných činiteľov a predpokladov, charakteristiku žiaka a jeho problémové oblasti, záujmy ako i spoluprácu s rodičmi a pod. Jej cieľom je doplniť údaje jednotlivých odborných vyšetrení, získať ucelenejšiu predstavu o konkrétnych možnostiach zrakovej práce žiaka.

Priebežná diagnostika sa uskutočňuje pomocou pedagogického pozorovania v rámci bežných pedagogických činností počas školského roka. Jej cieľom je spresniť, aktualizovať a korigovať údaje zo vstupnej diagnostiky.

Práca žiakov, ich výsledky v predmete individuálne tyflopédické cvičenia sa nehodnotí na vysvedčení známku, ale sa uvedie, či žiak predmet absolvoval alebo neabsolvoval.

CIELE

Cieľom predmetu individuálne tyflopédické cvičenia v prípravnom ročníku je rozvíjať kľúčové kompetencie - prenosný a multifunkčný súbor vedomostí, zručností a postojov, ktoré potrebuje každý jednotlivec so zrakovým postihnutím pre svoje osobné naplnenie a rozvoj, pre zapojenie sa do spoločnosti a úspešné uplatnenie.

OBSAH

Nevidiaci žiaci a žiaci so zvyškami zraku

Rozvoj hmatu a jemnej motoriky

- rozlišovanie rôznych povrchov a predmetov bežnej potreby,
- rozlišovanie predmetov podľa veľkosti, váhy, tvaru,
- oboznamovanie sa so základnými geometrickými tvarmi.

Rozvoj sluchu

- poznávanie a rozlišovanie bežne sa vyskytujúcich zvukov v prostredí, v škole,
- rozlišovanie zvukov zvierat, predmetov (spotrebiče, zvuky dopadajúcich predmetov a pod.) a javov (zvuk tečúcej vody, šum lístia a pod.).

Rozvoj čuchu a chuti

- poznávanie rôznych chutí (sladké, slané, kyslé, horké).

Činnosti zamerané na sebaobsluhu

- základné hygienické návyky vrátane používania WC,
- dodržiavanie zásad správneho stolovania, čistoty pri jedení,

Rozvoj priestorovej orientácie v mikropriestore

1 Orientácia na školskej lavici, na podložke, v miestnosti

- nácvik pojmov vľavo, vpravo, hore, dolu, v strede, vpredu, vzadu, pred, za, nad, pod, medzi, na, vysoko, nízko, ďaleko, blízko, ďalej, bližšie,
- nácvik pojmov veľký, malý, väčší, menší, najmenší, najväčší,
- nácvik práce v 4 kvadrantoch (určovanie podľa veľkosti, povrchu, pozície),
- triedenie predmetov podľa danej vlastnosti,
- nácvik prehľadného usporiadania predmetov vo svojom mikropriestore.

2 Práca s reliéfnymi obrázkami a zobrazeniami priestoru v rovine

- nácvik poznávania a kreslenia jednoduchých grafomotorických a tyflografických prvkov – čiara krátka, dlhá, zvislá, vodorovná, šikmá, vlnovka, oblúčik horný, dolný, kruh, šípka atď.

-

Časová orientácia

- upevňovanie orientácie v kalendári, v ročných obdobiach, v mesiacoch, týždňoch, dňoch.

Rozvoj komunikačných zručností

- nácvik základných zručností potrebných k písaniu a kresleniu,
- odstraňovanie zlozvykov v prejavoch nevidiacich žiakov zaradením vhodných činností.

Kompenzačné zručnosti a návyky

- práca s písacím strojom pre nevidiacich, zakladanie papiera do rôznych typov strojov,
- manipulácia s písacím strojom (nový riadok, práca s posuvníkom).

Slabození žiaci

Rozvoj zrakových funkcií a koordinácie oko - ruka

- obkresľovanie, vyfarbovanie, spájanie dvoch a viacerých bodov, dokresľovanie,
- rozlišovanie farieb (triedenie, priradovanie),
- rozlišovanie rôznych tvarov a predmetov podľa veľkosti, tvaru a farby,
- grafomotorické cvičenia.

Rozvoj sluchu

- poznávanie a rozlišovanie bežne sa vyskytujúcich zvukov v prostredí.

Rozvoj čuchu a chuti

- poznávanie rôznych chutí (sladké, slané, kyslé, horké).

Činnosť zameraná na sebaobsluhu

- upevňovanie základných hygienických návykov,
- dodržiavanie zásad správneho stolovania, čistoty pri jedení,
- upratovanie po stolovaní (utieranie stola).

Rozvoj priestorovej orientácie

1 Orientácia na školskej lavici, na podložke, v miestnosti

- nácvik pojmov vľavo, vpravo, hore, dolu, v strede, vpredu, vzadu, pred, za, nad, pod, medzi, na, vysoko, nízko, ďaleko, blízko, ďalej, bližšie,
- nácvik pojmov veľký, malý, väčší, menší, najmenší, najväčší,
- nácvik prehľadného usporiadania predmetov vo svojom mikropriestore,

Časová orientácia

- upevňovanie orientácie v kalendári, v ročných obdobiach, v mesiacoch, týždňoch, dňoch.

Kompenzačné zručnosti a návyky

- nácvik práce s optickými pomôckami (s televíznou stolovou lupou, s prenosnou lupou, a pod.), správne držanie, používanie a starostlivosť o optické pomôcky,
- nácvik správneho držania tela pri práci s optickými pomôckami.

PRIESTOROVÁ ORIENTÁCIA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Priestorová orientácia je špecifický vyučovací predmet na ktorom žiaci so zrakovým postihnutím získavajú predstavu o okolitom priestore, učia sa ho vnímať svojimi zmyslami a pohybovať sa v ňom.

CIELE

Cieľom predmetu priestorová orientácia je naučiť nevidiacich a čiastočne vidiacich žiakov samostatne sa orientovať v známom, ako aj neznámom prostredí. Zrakovo postihnutý človek je mobilný, keď je schopný zhromažďovať a využívať všetky dostupné informácie z okolia tak, aby dosiahol vytýčený cieľ bez toho, aby si ublížil. Samostatnosť v pohybe a orientácia v priestore sú pre žiaka so zrakovým postihnutím jednou z najdôležitejších schopností vzhľadom na jeho neskoršie osamostatnenie sa.

OBSAH

Zmyslová príprava

- osvojovanie si základných postupov hmatového vnímania,
- triedenie drobného materiálu podľa tvaru a veľkosti,
- osvojovanie si sluchových zručností – rozlišovanie rôznych zvukov a ich lokalizácia.

Pohybová príprava

- nácvik správneho držania tela, bezpečnosť pohybu,
- pochopenie a nácvik priestorových pojmov vľavo, vpravo, vpredu, vzadu, hore, dole,
- nácvik chôdze v priamom smere, nácvik obrátov.

Rozvíjanie predstáv o priestore

- vytváranie predstáv o priestore na základe hmatových a sluchových vnemov,
- rozlišovanie stúpania a klesania.

Priestorová orientácia v miestnosti

- zisťovanie informácií o okolitom priestore, hmatanie rukou a nohou,
- orientačné body a znaky v miestnosti,

- nácvik horného a dolného bezpečnostného postoja,
- zaujatie miesta na stoličke pri lavici, pri stole,
- nacvičovanie otvárania a zatvárania dverí.

Priestorová orientácia v budove školy

- nácvik klznej prstovej techniky (trailing),
- nácvik chôdze po schodoch.

Priestorová orientácia v makropriestore

- základné držanie bielej palice, kyvadlová technika
- vodiace a zvukové línie.

POHYBOVÁ VÝCHOVA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Pohybová výchova je špecifický vyučovací predmet zameraný na zvýšenie pohybovej aktivity žiaka. Je zameraná na cieľavedomé telesné, funkčné a pohybové zdokonaľovanie žiakov so zrakovým postihnutím, čím prispieva k upevňovaniu fyzického a psychického zdravia ako i zvyšovaniu telesnej kultúry. Svojim obsahom môže pozitívne pôsobiť na estetický vývin, viesť k správne držaniu tela, rozvíjať rytmickosť, zmysel pre koordináciu a ladnosť pohybov. Podporuje tiež využívanie funkčného zraku a rozvoj priestorovej orientácie.

Vo výchovno-vzdelávacom procese je potrebné rešpektovať vek, zdravotný stav, špecifiká zrakového postihnutia a pridružené poruchy žiakov.

CIELE

Cieľom pohybovej výchovy ako vyučovacieho predmetu pre žiakov so zrakovým postihnutím je:

- prispieť k optimálnemu stupňu telesnej zdatnosti a výkonnosti,
- vytvoriť správne návyky pre pohybovú aktivitu,
- zlepšiť celkový fyzický stav žiakov,
- vytvoriť a upevniť návyky správneho držania tela,
- osvojiť a prehĺbiť pohybové zručnosti.

OBSAH

Poznávanie a ovládanie vlastného tela

- vnímanie vlastnej telesnej schémy, pomenovanie jednotlivých častí tela,
- vnímanie dôležitých životných funkcií,
- vnímanie pohybu a jeho fáz,
- vytváranie a upevňovanie sebaobrazu a sebahodnotenia,
- rešpektovanie vlastných telesných obmedzení.

Správne držanie tela

- zvyšovanie pohyblivosti a posilňovanie svalstva a ohybnosti kĺbov a chrbtice,
- uvoľňovacie cvičenia,
- utváranie správnej predstavy o držaní tela.

Základné lokomočné pohyby

- chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie, chytanie,

- rozvíjanie rovnováhy,
- upevňovanie pohybovej istoty.

Rytmické cvičenia

- vytváranie a rozvíjania rytmického cítenia,
- pantomíma, hry s riekankami, hry so spevom, tanec,
- vnímanie rytmickosti dýchania.

Orientácia v priestore

- nácvik základov orientácie v mikro a makro priestore,
- nácvik pravo – ľavej orientácie – lateralita na vlastnom tele a v priestore,
- určovanie vlastnej polohy v priestore a vnímanie pohybu druhých osôb a predmetov voči okolitému priestoru,
- pohyb a orientácia vo vymedzenom priestore,
- výcvik priestorovej pamäte,
- usmerňovanie a riadenie pohybu – navigácia,
- orientácia pomocou rozličných signálov,
- orientácia v osobnom priestore, v blízkosti a v kontakte s okolím.

Pohybová kultúra

- nácvik dodržiavania dohodnutých pravidiel,
- rozvíjanie spolupráce v hre a činnosti,
- rešpektovanie ostatných žiakov v skupine.

Relaxačné cvičenia

- nácvik svalového napätia a uvoľnenia.

PRÍLOHA 2

**INDIVIDUÁLNE TYFLOPEDICKÉ CVIČENIA
PRE PRÍPRAVNÝ AŽ 9. ROČNÍK
PRE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM**

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Individuálne tyfopedické cvičenia pre žiakov so zrakovým postihnutím sú špecifickým vyučovacím predmetom, v ktorom žiaci získavajú špeciálne vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré im umožňujú prekonávať dôsledky zrakového postihnutia, čím sa vytvárajú predpoklady na optimálny rozvoj kompetencií, výkonov a postojov žiakov so zrakovým postihnutím na primárnom a nižšom strednom stupni vzdelávania.

Vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré si žiak so zrakovým postihnutím osvojí na hodinách individuálnych tyfopedických cvičení je potrebné precvičovať, upevňovať a opakovať aj v ostatných vyučovacích predmetoch (slovenský jazyk a literatúra, matematika, pracovné vyučovanie, chémia, fyzika, výtvarná výchova, telesná výchova a pod.). Osvojovanie si vedomostí, zručností a návykov je potrebné realizovať v úzkej spolupráci s rodinou či s výchovou mimo vyučovania.

Obsah predmetu individuálne tyfopedické cvičenia je členený:

- podľa druhu a stupňa zrakového postihnutia:

a) pre skupinu nevidiacich žiakov a žiakov so zvyškami zraku,

b) pre skupinu slabozrakých žiakov,

- podľa tematických celkov/okruhov.

Tematické okruhy sú spracované pre všetky stupne vzdelávania, nie sú viazané na fyzický vek, ani rok školskej dochádzky.

V prípade nedostatočného/neúplného osvojovania si jednotlivých zručností v primárnom stupni vzdelávania je možné kontinuálne pokračovanie danej činnosti aj v nižšom strednom stupni vzdelávania v základnej škole.

V rámci tematických okruhov výber konkrétnych činností závisí od výsledkov oftalmologickej a špeciálnopedagogickej diagnostiky a od ďalších odporúčaní v rámci spolupráce s poradenským zariadením.

Špeciálnopedagogická diagnostika sa realizuje v dvoch fázach, a to ako vstupná a priebežná diagnostika. Primárne vychádza zo záverov odborných vyšetrení, záverov Centra špeciálnopedagogického poradenstva ako i spolupráce s rodičmi, vyučujúcimi iných predmetov, vychovávateľmi a pod.

Vstupná diagnostika sa realizuje v rámci prvých kontaktov so žiakom so zrakovým postihnutím na začiatku povinnej školskej dochádzky, resp. pri nástupe do školy pre žiakov so zrakovým postihnutím. Primárne sa zameriava na zistenie zdravotnej a osobnej anamnézy, motivačné činitele a predpoklady, charakteristiku žiaka a jeho problémové oblasti, záujmy ako i spoluprácu s rodičmi a pod. Jej cieľom je doplniť údaje jednotlivých odborných vyšetrení, získať ucelenejšiu predstavu o konkrétnych možnostiach zrakovej práce žiaka.

Priebežná diagnostika sa uskutočňuje pomocou pedagogického pozorovania v rámci bežných pedagogických činností počas školského roka. Jej cieľom je spresniť, aktualizovať a korigovať údaje zo vstupnej diagnostiky.

CIELE

Cieľom predmetu individuálne tyfopedické cvičenia je rozvíjať kľúčové spôsobilosti - prenosný a multifunkčný súbor vedomostí, zručností a postojov, ktoré potrebuje každý žiak so zrakovým postihnutím pre svoje osobné naplnenie a rozvoj, pre zapojenie sa do spoločnosti a úspešného profesijného zaradenia.

Výchovno-vzdelávacie stratégie:

Kompetencie na učenie

Cvičeniami zameranými na rozvoj hmatu vytvárame podmienky na skvalitnenie techniky čítania, čím následne zefektívňujeme proces učenia sa nevidiacich žiakov. Žiakov s progresívnym charakterom zrakového postihnutia učíme a sústavne zdokonaľujeme ich techniku čítania a písania Braillovoho písma.

Nácvikom práce s kompenzačnými pomôckami vytvárame potrebné predpoklady na prekonávanie alebo zníženie úrovne informačného deficitu žiakov so zrakovým postihnutím. Žiakov, ktorí používajú optické pomôcky učíme, ako sa o ne starať a ako s nimi narábať tak, aby im uľahčili proces učenia sa.

Kompetencie pracovné

Sústavným precvičovaním zručností a návykov vedieme žiakov so zrakovým postihnutím k samostatnosti, čím vytvárame potrebné predpoklady pre ich lepšie pracovné uplatnenie.

Kompetencie sociálne a personálne

Nacvičovaním sociálnych a personálnych zručností pripravujeme žiakov na integráciu do bežného života. Nácvikom vlastného podpisu latinkou pripravujeme žiakov s ťažkým zrakovým postihnutím na samostatné zvládnutie niektorých právnych úkonov.

OBSAH

Nevidiaci žiaci a žiaci so zvyškami zraku

Rozvoj hmatu a jemnej motoriky

- rozlišovanie rôznych povrchov a predmetov bežnej potreby,
- rozlišovanie materiálovo podobných povrchov,
- rozlišovanie predmetov podľa veľkosti, váhy, tvaru,
- triedenie predmetov a materiálov (podľa tvaru, veľkosti, príp. u žiakov so zvyškami zraku podľa farby),
- oboznamovanie sa so základnými geometrickými tvarmi,
- modelovanie jednoduchých predmetov ako prostriedok na rozvoj jemnej motoriky rúk,
- rozlišovanie reliéfnych obrázkov (tyflografická náročnosť primeraná veku zohľadňujúca preberané učivo konkrétneho predmetu a ročníka),
- oboznamovanie sa s jednoduchými reliéfnymi plánmi (trieda, izba a pod.),
- práca s perom a podložkami zanechávajúcimi reliéfnu stopu,
- nácvik čítania reliéfnych máp, plánov, tabuliek, grafov a pod.

Rozvoj sluchu

- poznávanie a rozlišovanie bežne sa vyskytujúcich zvukov v prostredí, v škole,
- rozlišovanie zvukov zvierat, predmetov (spotrebiče, zvuky dopadajúcich predmetov a pod.) a javov (zvuk tečúcej vody, šum lístia a pod.),
- rozlišovanie zvukov cestnej premávky,
- porovnávanie rôznych zvukov (zvukové pexeso),
- rozlišovanie zvukov a ich situačná interpretácia (súčasné rozlišovanie viacerých zvukov naraz a ich interpretácia vzhľadom k situácii), sluchová lokalizácia,
- cvičenia zamerané na rozvoj sluchovej pamäti a diferenciacie figúry a pozadia.

Rozvoj čuchu a chuti

- rozlišovanie charakteristických vôní a zápachov z bežného prostredia,
- využitie vôní a pachov pre základnú orientáciu v priestore,

- poznávanie rôznych chutí (sladké, slané, kyslé, horké).

Činnosti zamerané na sebaobsluhu

- základné hygienické návyky vrátane používania WC,
- navliekanie a viazanie šnúrok, obúvanie,
- nácvik obliekania odevov, zapínania gombíkov, zipsov a pod.,
- nácvik správneho skladania a ukladania odevov, obuvi, udržiavania poriadku okolo seba,
- dodržiavanie zásad správneho stolovania, čistoty pri jedení,
- upratovanie po stolovaní (utieranie stola),
- orientácia na tanieri (podľa ciferníkovej metódy),
- nalievanie tekutín do pohára, prenášanie tekutín,
- rozpoznanie mincí a bankoviek,
- udržiavanie poriadku v taške, označovanie, triedenie a správne zakladanie poznámok do školských dosiek, manipulácia s nimi podľa potreby.

Rozvoj priestorovej orientácie v mikropriestore

1 Orientácia na školskej lavici, na podložke, v miestnosti

- nácvik pojmov vľavo, vpravo, hore, dolu, v strede, vpredu, vzadu, pred, za, nad, pod, medzi, na, vysoko, nízko, ďaleko, blízko, ďalej, bližšie,
- nácvik pojmov veľký, malý, väčší, menší, najmenší, najväčší,
- nácvik práce v 4 kvadrantoch (určovanie podľa veľkosti, povrchu, pozície),
- triedenie predmetov podľa danej vlastnosti,
- nácvik pohybu rúk po podložke v súvislosti s metodikou čítania a písania (zľava zhora a pod.),
- poznávanie „ciest“ podľa dĺžky – krátka, dlhá, kratšia, dlhšia, najkratšia, najdlhšia – bludiská, cesty,
- nácvik určovania množstva v súvislosti s pozíciou (hore, dole, viac, menej),
- nácvik priradovania rovnakých prvkov, obrázkov, práca s reliéfnym pexesom a pod.,
- nácvik prehľadného usporiadania predmetov vo svojom mikropriestore,
- nácvik orientácie v texte v bežnej učebnici, v učebnici pre nevidiacich – lokalizácia cvičení, príkladov, stĺpčekov, daného riadka, čísla strán,
- nácvik orientácie na papieri pri písaní, dodržiavanie dohodnutej úpravy a medzier.

2 Práca s reliéfnymi obrázkami a zobrazeniami priestoru v rovine

- nácvik poznávania a kreslenia jednoduchých grafomotorických a tyflografických prvkov – čiara krátka, dlhá, zvislá, vodorovná, šikmá, vlnovka, oblúčik horný, dolný, kruh, šípka atď.,
- poznávanie základných reliéfnych techník – reliéfná čiara, reliéfná plocha (obrysový, plný reliéf),
- nácvik „čítania“ reliéfnych obrázkov, oboznamovanie sa s celkom a detailami,
- práca s nekompaktným textom, textom s obrázkami a grafikou,
- rozvoj a konkretizácia predstáv dvojrozmerných a trojrozmerných zobrazení predmetov,
- pozorovanie neznámeho priestoru a jeho verbálny opis,
- modelovanie telies a stavieb z kociek podľa dvojrozmerného nákresu,
- zobrazenia jednoduchých priestorových telies v rovine.

Časová orientácia

- upevňovanie orientácie v kalendári, v ročných obdobiach, v mesiacoch, týždňoch, dňoch,

- upevňovanie orientácie v čase – hodina, polhodina, štvrt'hodina, trištvrt'e hodina, minúta, sekunda,
- nácvik práce s ciferníkom hodín,
- posun v smere a v protismere hodinových ručičiek.

Rozvoj komunikačných zručností

- nácvik diferenciacie veľkých tlačných písmen a arabských číslíc ako formy písanej reči,
- nácvik základných zručností potrebných k písaniu a kresleniu – príprava na písanie veľkých tlačných písmen a podpisovanie (kreslenie horizontálnych a vertikálnych čiar, oblúčikov, slučiek),
- nácvik písania veľkých tlačných písmen a arabských číslíc, vlastného mena,
- nácvik podpisovania sa písanou latinkou pre potreby právnych úkonov,
- odstraňovanie zlozvykov v prejavocho nevidiacich žiakov zaradením vhodných činností,
- rozvoj finančnej gramotnosti ako jedného zo sociálnych kanálov (manipulácia s peniazmi, bankovými produktami a prostriedkami).

Kompenzačné zručnosti a návyky

- práca s písacím strojom pre nevidiacich, zakladanie papiera do rôznych typov strojov,
- manipulácia s písacím strojom (nový riadok, práca s posuvníkom),
- uvoľňovacie cvičenia na odbúranie tenzie vo svalových partiách dlane a predlaktia,
- nácvik špeciálnych manipulačných techník a zápisov v Braillovom písme,
- práca s ozvučenou kalkulačkou, ozvučeným kompasom, s indikátorom farieb, s rôznymi meracími prístrojmi,
- nácvik práce s tabuľkami a so štvorcovou sieťou (stĺpce, riadky),
- práca s čítačom obrazovky,
- nácvik práce v editore Lambda,
- nácvik práce s inými modernými technológiami.

Slabozrakí žiaci

Rozvoj zrakových funkcií a koordinácie oko - ruka

- obkresľovanie, vyfarbovanie, spájanie dvoch a viacerých bodov, dokresľovanie,
- rozlišovanie farieb (triedenie, priraďovanie),
- rozlišovanie rôznych tvarov a predmetov podľa veľkosti, tvaru a farby,
- grafomotorické cvičenia,
- nácvik pravo-lávého pohybu očí (vyžitie PC aplikácií),
- modelovanie ako prostriedok na rozvoj jemnej motoriky rúk,
- skladanie stavebníc (rozvoj koordinácie oko – ruka),
- práca s detailmi a ich diferenciacia (porovnávanie rozdielov na obrázkoch),
- skladanie obrazov do celku (puzzle – obrazy jednoduché na zrakovú diferenciaciu),
- cvičenia zamerané na rozvoj zrakovej pamäti a diferenciacie figúry a pozadia.

Rozvoj sluchu

- poznávanie a rozlišovanie bežne sa vyskytujúcich zvukov v prostredí,
- rozvoj sluchovej pamäti, rozvoj sluchovej diferenciacie figúry a pozadia,
- rozlišovanie zvukov zvierat, predmetov (spotrebiče, zvuky dopadajúcich predmetov a pod.) a javov (zvuk tečúcej vody, šum lístia a pod.),
- rozlišovanie zvukov cestnej premávky,
- rozlišovanie zvukov a ich situačná interpretácia (súčasné rozlišovanie viacerých zvukov naraz a ich interpretácia vzhľadom k situácii).

Rozvoj čuchu a chuti

- rozlišovanie charakteristických vôní a zápachov,
- využitie vôní a pachov pre základnú orientáciu v priestore,
- poznávanie rôznych chutí (sladké, slané, kyslé, horké).

Činnosť zameraná na sebaobsluhu

- upevňovanie základných hygienických návykov,
- navliekanie a viazanie šnúrok, obúvanie,
- nácvik obliekania odevov, zapínania gombíkov, zipsov a pod.,
- nácvik správneho skladania a ukladania odevov, obuvi, udržiavania poriadku okolo seba,
- udržiavanie poriadku v osobných veciach,
- dodržiavanie zásad správneho stolovania, čistoty pri jedení,
- upratovanie po stolovaní (utieranie stola),
- rozpoznanie mincí a bankoviek.

Rozvoj priestorovej orientácie

1 Orientácia na školskej lavici, na podložke, v miestnosti

- nácvik pojmov vľavo, vpravo, hore, dolu, v strede, vpredu, vzadu, pred, za, nad, pod, medzi, na, vysoko, nízko, ďaleko, blízko, ďalej, bližšie,
- nácvik pojmov veľký, malý, väčší, menší, najmenší, najväčší,
- nácvik práce v 4 kvadrantoch (určovanie podľa veľkosti, povrchu, pozície),
- triedenie predmetov podľa danej vlastnosti,
- poznávanie „ciest“ podľa dĺžky – krátka, dlhá, kratšia, dlhšia, najkratšia, najdlhšia – bludiská, cesty,
- nácvik určovania množstva v súvislosti s pozíciou (hore, dole, viac, menej ...),
- nácvik priradovania, hľadania rovnakých prvkov, obrázkov, práca s reliéfnym pexesom a pod.,
- nácvik prehľadného usporiadania predmetov vo svojom mikropriestore,
- nácvik orientácie v texte v bežnej učebnici - lokalizácia cvičení, príkladov, stĺpčekov, daného riadka, čísla strán,
- nácvik orientácie na papieri pri písaní, dodržiavanie dohodnutej úpravy,
- správne nastavenie osvetlenia, jeho intenzita, poloha umiestnenia.

2 Práca s obrázkami a zobrazeniami priestoru v rovine

- práca s nekompaktným textom, textom s obrázkami a grafikou,
- rozvoj a konkretizácia predstáv dvojrozmerných a trojrozmerných zobrazení predmetov,
- pozorovanie neznámeho priestoru a jeho verbálny opis,
- modelovanie telies a stavieb z kociek podľa dvojrozmerného nákresu,
- zobrazenia jednoduchých priestorových telies v rovine,
- tangram.

Časová orientácia

- upevňovanie orientácie v kalendári, v ročných obdobiach, v mesiacoch, týždňoch, dňoch,
- upevňovanie orientácie v čase – hodina, polhodina, štvrt'hodina, trištvrt' hodina, minúta, sekunda,
- posun v smere a v protismere hodinových ručičiek.

Kompenzačné zručnosti a návyky

- nácvik práce s optickými pomôckami (s televíznou stolovou lupou, s prenosnou lupou, a pod.), správne držanie, používanie a starostlivosť o optické pomôcky,
- nácvik dodržiavania zrakovej hygieny,
- nácvik čítania a prezerania obrázkov pomocou optických pomôcok,
- nácvik správneho držania tela pri práci s optickými pomôckami,
- nácvik písania s optickou pomôckou,
- práca so zväčšovacím softvérom,
- nácvik práce s inými modernými technológiami.

Kompetencie	Výkon
Rozvoj hmatu a jemnej motoriky	
<p><u>Žiak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - získa schopnosť rozlišovať predmety pomocou hmatu, - vie triediť predmety podľa tvaru, veľkosti, povrchu, váhy, príp. farby, - efektívne využíva hmat a jemnú motoriku pri poznávaní vlastností predmetov a vecí okolo seba, - rozlišuje jednoduché reliéfne tvary, obrázky, plány, mapy, tabuľky, grafy a pod., - pomocou pera na podložke vytvára požadovaný obrázok. 	<p><u>Nevidiaci žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišovať rôzne povrchy a predmety bežnej potreby, podobné povrchy, - rozlišovať predmety podľa veľkosti, váhy, tvaru, - triediť predmety a materiály (podľa tvaru, veľkosti, príp. farby), - oboznámiť sa so základnými geometrickými tvarmi, - modelovať jednoduché predmety na rozvoj jemnej motoriky rúk, - rozlišovať reliéfne obrázky, plány, - pracovať s perom a podložkami zanechávajúcimi reliéfnu stopu, - čítať reliéfne mapy, plány, tabuľky, grafy a pod.
Rozvoj zrakových funkcií a koordinácie oko - ruka	
<p><u>Žiak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vie rozlišovať predmety podľa veľkosti, tvaru a farby, - dokáže skladať obrazy do celku, - dokáže pracovať s detailami a ich diferenciáciou, - vie využiť zachované zrakové funkcie na diferenciáciu figúry a pozadia. 	<p><u>Slabozrakí žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - obkresľovať, vyfarbovať, spájať dané body, dokresľovať, - rozlišovať farby, - rozlišovať tvary a predmety podľa veľkosti, tvaru a farby, - adekvátne vykonávať grafomotorické cvičenia, - používať pravo-ľavý pohyb očí, - modelovať ako prostriedok na rozvoj jemnej motoriky rúk, - skladať stavebnice na rozvoj koordinácie oko – ruka, - pracovať s detailami a diferencovať ich, - skladať obrazy do celku (puzzle), - rozvíjať zrakovú pamäť

	a diferencovať figúru a pozadie.
Rozvoj sluchu	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozná, rozlišuje a porovnáva zvuky z prostredia, zvuky zvierat, javov, materiálov, - vie lokalizovať zvuk a situačne ho interpretovať, - vie využiť zvuky na priestorovú orientáciu. 	<p><u>Nevidiaci a slabozrakí žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poznať a rozlišovať bežne sa vyskytujúce zvuky v prostredí, v škole, zvuky zvierat, predmetov, zvuky cestnej premávky, - porovnávať rôzne zvuky, - rozlišovať zvuky a situačne ich interpretovať, - ovládať sluchovú lokalizáciu, - rozvíjať sluchovú pamäť a diferencovať figúru a pozadie.
Rozvoj čuchu a chuti	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje základné aj špecifické vône a zápachy a vie ich využiť pri priestorovej orientácii, - vie rozoznať, pomenovať a porovnať rôzne chute a ich intenzitu. 	<p><u>Nevidiaci a slabozrakí žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišovať charakteristické vône a zápachy z bežného prostredia, - využívať vône a pachy na základnú orientáciu v priestore, - poznávať rôzne chute (sladké, slané, kyslé, horké).
Činnosti zamerané na sebaobsluhu	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v každodennom živote samostatne dodržiava základné hygienické návyky, - vie rozoznať a prakticky použiť jednotlivé časti oblečenia, - vie si zložiť, odložiť časti odevu a obuv, - dodržiava zásady spoločenského správania sa pri stole, - vie si vytvoriť systém pri udržiavaní poriadku v osobných veciach, v školských potrebách. 	<p><u>Nevidiaci a slabozrakí žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvíjať a upevňovať základné hygienické návyky, - navliekať a viazať šnúrky, obúvať sa, - správnym spôsobom si obliekať odevy, zapínať gombíky, zipsy a pod. - správne skladať a ukladať odevy, obuv, udržiavať poriadok okolo seba, - dodržiavať zásady správneho stolovania, čistoty pri jedení, - upratať si po stolovaní, - orientovať sa na tanieri (podľa ciferníkovej metódy), - nalievať tekutiny do pohára, prenášať tekutiny, - rozpoznávať mince a bankovky, - udržiavať si poriadok v taške, označovať, triediť a správne zakladať poznámky do školských dosiek, manipulovať s nimi podľa potreby.

Rozvoj priestorovej orientácie (v mikropriestore)

<p>Orientácia na školskej lavici, na podložke, v miestnosti</p> <p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie sa orientovať adekvátnym spôsobom a primerane veku na lavici, na podložke, - vie sa orientovať v učebnici, na papieri, v stroji pre nevidiacich, v zošite, - vie rozlišovať a nájsť predmety podľa danej pozície, - vie si vytvoriť najefektívnejší systém práce v lavici, - vie využiť nadobudnuté vedomosti, zručnosti a návyky v iných činnostiach / predmetoch. 	<p><u>Nevidiaci a slabozrakí žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - určovať pojmy vľavo, vpravo, hore, dolu, v strede, vpredu, vzadu, pred, za, nad, pod, medzi, na, vysoko, nízko, ďaleko, blízko, ďalej, bližšie, menší, najmenší, najväčší, - rozlišovať pojmy veľký, malý, väčší, menší, najmenší, najväčší, - pracovať v 4 kvadrantoch (určovanie podľa veľkosti, povrchu, pozície), - triediť predmety podľa danej vlastnosti, - správne pohybovať rukami po podložke v súvislosti s metodikou čítania a písania (zľava zhora a pod.), - určovať „cesty“ podľa dĺžky – krátka, dlhá, kratšia, dlhšia, najkratšia, najdlhšia – bludiská, cesty, - určovať množstvo v súvislosti s pozíciou (hore, dole, viac, menej), - priradovať rovnaké prvky, obrázky, práca s reliéfnym pexesom a pod., - prehľadne usporiadať predmety vo svojom mikropriestore, - orientovať sa v texte v bežnej učebnici, v učebnici pre nevidiacich – lokalizovať cvičenia, príklady, stĺpčeky, daný riadok, číslo strán, - orientovať sa na papieri pri písaní, dodržiavať dohodnutú úpravu a medzery.
<p>Práca s reliéfnymi obrázkami</p> <p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie využívať tyflografické zobrazenia primerane veku a stupňu vzdelania, - vie rozlišovať spôsob (tvorby) tyflografického vyjadrenia, - vie kresliť s využitím prvkov tyflografiky, - rozoznáva dvojrozmerné a trojrozmerné zobrazenia predmetov, - vie modelovať dané trojrozmerné telesá podľa dvojrozmerného nákresu, - vie zobraziť jednoduché priestorové telesá v rovine, 	<p><u>Nevidiaci žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poznať a kresliť jednoduché grafomotorické a tyflografické prvky, - poznať základné reliéfné techniky – reliéfná čiara, reliéfná plocha (obrysový, plný reliéf), - „čítať“ reliéfné obrázky, oboznámiť sa s celkom a detailami, - pracovať s nekompaktným textom, textom s obrázkami a grafikou, - konkretizovať predstavy dvojrozmerných útvarov a trojrozmerných predmetov,

<ul style="list-style-type: none"> - vie pracovať s nekompaktným textom, - vie sa zorientovať v neznámom priestore. <p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie pracovať s nekompaktným textom, - vie sa orientovať v dvojrozmerných a trojrozmerných zobrazeniach predmetov, - vie modelovať dané trojrozmerné telesá podľa dvojrozmerného nákresu, - vie zobraziť jednoduché priestorové telesá v rovine, - vie sa zorientovať v neznámom priestore. 	<ul style="list-style-type: none"> - pozorovať neznámy priestor a verbálne ho opísať, - vytvoriť modely telies a stavby z kociek podľa dvojrozmerného nákresu, - zobraziť jednoduché priestorové telesá v rovine. <p>Slabozrakí žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - pracovať s nekompaktným textom, textom s obrázkami a grafikou, - konkretizovať predstavy dvojrozmerných a trojrozmerných zobrazení predmetov, - pozorovať neznámy priestor a verbálne ho opísať, - vytvoriť modely telies a stavieb z kociek podľa dvojrozmerného nákresu, - zobraziť jednoduché priestorové telesá v rovine.
Časová orientácia	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie sa primerane veku orientovať v čase, - vie určovať čas na hodinách, - vie pracovať s ciferníkom ako prípravou na prácu so špeciálnymi kompenzačnými potrebami pre nevidiacich. 	<p>Nevidiaci a slabozrakí žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientovať sa v kalendári, v ročných obdobiach, v mesiacoch, týždňoch, dňoch, - orientovať sa v čase – hodina, polhodina, štvrt'hodina, trištvrt' hodina, minúta, sekunda, - pracovať s ciferníkom hodín, posun v smere a v protismere hodinových ručičiek.
Rozvoj komunikačných zručností	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie rozlíšiť písmená veľkej tlačenej abecedy, číslice, - vie vhodne zvolenou technikou písať základné písmená veľkej tlačenej abecedy, - vie sa podpísať pomocou šablóny, - vie sa orientovať v základných finančných a bankových operáciách a úkonoch. 	<p>Nevidiaci žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferencovať veľké tlačené písmená a arabské číslice, - ovládať základné zručnosti potrebné na písanie a kreslenie – príprava na písanie veľkých tlačenej písmen a podpisovanie, - písať veľké tlačené písmená a arabské číslice, vlastné meno, - podpisovať sa písanou latinkou pre potreby právnych úkonov, - rozvíjať finančnú gramotnosť ako jednu zo sociálnych kanálov (manipulácia s peniazmi, bankovými

	produktami a prostriedkami).
Kompenzačné zručnosti a návyky	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie používať a cielene využívať kompenzačné pomôcky primerane veku a stupňu vzdelania, - vie správnym spôsobom a primerane k stupňu vzdelávania používať písací stroj pre nevidiacich vrátane špeciálnych zápisov v matematike, fyzike, chémii, - vie sa orientovať v špecifických zobrazeniach (grafy, diagramy, štvorcová sieť) podľa stupňa vzdelania, - vie používať kompenzačné pomôcky a potreby s ozvučením, - vie pracovať s hlasovou čítačkou obrazovky, programom Lambda, a využívať ďalšie moderné technológie pre žiakov so zrakovým postihnutím. <p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie manipulovať s kompenzačnými pomôckami odporúčanými centrom špeciálnopedagogického poradenstva, - vie používať optickú kompenzačnú pomôcku pri čítaní a písaní, rozoznávaní obrázkov, - vie pracovať so zväčšovacím softvérom a využívať jeho funkcie v rôznych vyučovacích predmetoch . 	<p><u>Nevidiaci žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pracovať s písacím strojom pre nevidiacich, zakladať papier do rôznych typov strojov, - manipulovať s písacím strojom a jeho časťami, - ovládať špeciálne manipulačné techniky a zápisy v Braillovom písme, - pracovať s ozvučenou kalkulačkou, ozvučeným kompasom, s indikátorom farieb, s rôznymi meracími prístrojmi, - pracovať s tabuľkami a so štvorcovou sieťou (stĺpce, riadky), - pracovať s čítačom obrazovky, - pracovať v editore Lambda, - používať iné moderné technológie. <p><u>Slabozrakí žiaci</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - správne používať optické pomôcky (televízna stolová lupa, prenosná lupa a pod.), a starať sa o optické pomôcky, - dodržiavať zrakovú hygienu, - čítať a rozoznávať obrázky pomocou optických pomôcok, - správne držať telo pri práci s optickými pomôckami, - písať s optickou pomôckou, - pracovať so zväčšovacím softvérom, - používať iné moderné technológie.

Postoje

Žiak so zrakovým postihnutím si v predmete individuálne tyfopedické cvičenia postupne osvojuje vedomosti, zručnosti a návyky potrebné na prekonávanie, resp. znižovanie dôsledkov zrakového postihnutia, čím sa vytvárajú potrebné predpoklady na zvládnutie požiadaviek učebných osnov v jednotlivých predmetoch príslušného ročníka, zároveň aj predpoklady pre predprofesijnú a profesijnú prípravu a následne úspešnú socializáciu.

PROCES

Pri práci so žiakmi so zrakovým postihnutím na hodinách individuálnych tyflopédických cvičení je potrebné pracovať s vysokou mierou dodržiavania zásady individuálneho prístupu. Je potrebné prihliadať na celkový vývin dieťaťa, jeho vek, psychické a fyzické danosti.

Prácu žiakov, ich výsledky v predmete individuálne tyflopédické cvičenia nehodnotíme na vysvedčení známku, ale uvedieme, či žiak predmet absolvoval alebo neabsolvoval.

PRÍLOHA 3

**PRIESTOROVÁ ORIENTÁCIA A POHYBOVÁ VÝCHOVA
PRE PRÍPRAVNÝ AŽ 9. ROČNÍK
PRE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM**

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Priestorová orientácia a pohybová výchova sú špecifickými vyučovacími predmetmi, v ktorých žiaci so zrakovým postihnutím získavajú také špeciálne vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré im umožňujú prekonávať dôsledky zrakového postihnutia, čím sa vytvárajú predpoklady na optimálny rozvoj kompetencií, výkonov a postojov žiakov so zrakovým postihnutím na primárnom a nižšom strednom stupni vzdelávania.

Vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré si žiak so zrakovým postihnutím osvojí na hodinách priestorovej orientácie a pohybovej výchovy je potrebné precvičovať a dôsledne využívať tak vo všetkých vyučovacích predmetoch, ako aj v mimoškolských činnostiach.

Predmety priestorová orientácia a pohybová výchova sú spracované tak, že obsahujú tematické okruhy pre všetky stupne zrakového postihnutia, nie sú viazané na fyzický vek ani rok školskej dochádzky, ale na výsledky oftalmologickej a špeciálnopedagogickej diagnostiky uskutočnenej u jednotlivých žiakov. V školách pre žiakov so zrakovým postihnutím, kde je priestorová orientácia a pohybová výchova neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu vykonávajú špeciálnopedagogickú diagnostiku s cieľom zaradiť žiakov na priestorovú orientáciu alebo pohybovú výchovu špeciálni pedagógovia - učelia predmetu priestorová orientácia a pohybová výchova.

Priestorová orientácia je zameraná na kompetenciu (spôsobilosť) samostatnej mobility nevidiacich žiakov a žiakov čiastočne vidiacich (s praktickou slepotou), pohybová výchova sa vyučuje u žiakov slabozrakých a čiastočne vidiacich, ktorí sú v priestorovej orientácii a pri samostatnom pohybe schopní aktívne a efektívne využívať zvyšky zraku.

V rámci výchovno-vzdelávacieho procesu v základných školách pre žiakov so zrakovým postihnutím vyučujú predmety priestorová orientácia a pohybová výchova špeciálni pedagógovia, ktorí spĺňajú podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti v súlade s platnou legislatívou.

Priestorová orientácia sa vyučuje individuálne, ale v prípade potreby je možné pracovať aj so skupinou žiakov. Predmet pohybová výchova sa spravidla vyučuje v skupine žiakov.

U individuálne integrovaných žiakov so zrakovým postihnutím sa priestorová orientácia zabezpečuje v spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva zameraným na zrakové postihnutie.

Prácu žiakov, ich výsledky v predmete priestorová orientácia a pohybová výchova nehodnotíme na vysvedčení známku, ale uvedieme, či žiak predmet absolvoval alebo neabsolvoval.

CIELE

Cieľom špecifických vyučovacích predmetov priestorová orientácia a pohybová výchova je rozvíjať kľúčové kompetencie – prenosný a multifunkčný súbor vedomostí, zručností a postojov, ktoré potrebuje každý jednotlivec so zrakovým postihnutím pre osobné naplnenie a rozvoj, pre zaradenie sa do spoločnosti a následne úspešné profesionálne uplatnenie sa.

Predmet priestorová orientácia, ktorého súčasťou je aj postupné vedenie nevidiacich a čiastočne vidiacich žiakov k samostatnému pohybu je nedeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov s ťažkým zrakovým postihnutím. Priestorová orientácia je samostatný predmet, ktorý má v rámcovom učebnom pláne časovú dotáciu 1 hodinu týždenne, ale zároveň je integrálnou súčasťou všetkých vyučovacích predmetov a výchovy mimo vyučovania.

Cieľom predmetu priestorová orientácia ako vyučovacieho predmetu pre žiakov so zrakovým postihnutím je predovšetkým:

- prijímať, spracovávať a nadväzne prakticky využívať informácie o okolitom priestore, orientovať a samostatne sa pohybovať v známom, ako aj neznámom prostredí,
- učiť sa riešiť najskôr modelové situácie, neskôr sa vedieť orientovať v skutočnej situácii, prípadne jej zmene (napr. zmena trasy po uzavretí ulice),
- vedieť popísať cieľ cesty, dokázať sa orientovať podľa získaných informácií,
- vedieť požiadať o pomoc, prijať respektíve odmietnuť pomoc, aktívne spolupracovať so sprievodcom,
- učiť sa reálne hodnotiť situáciu, nepreceňovať, ale ani nepodceňovať vlastné schopnosti, rozvíjať fyzickú zdatnosť.

Slabozrakým žiakom a čiastočne vidiacim žiakom, ktorí sa orientujú prevažne zrakom, je alternatívou k predmetu priestorová orientácia predmet pohybová výchova.

Pohybová výchova je samostatný predmet, ktorý má v rámcovom učebnom pláne časovú dotáciu 1 hodinu týždenne. Ako jedna z moderných foriem telovýchovnej činnosti je určená pre žiakov rôzneho veku. Je zameraná na cieľavedomé telesné, funkčné a pohybové zdokonaľovanie žiakov, čím prispieva k upevňovaniu fyzického a psychického zdravia ako i zvyšovaniu telesnej kultúry. Svojim obsahom môže pozitívne pôsobiť na estetický vývin, viesť k správne držaniu tela, rozvíjať rytmickosť, zmysel pre koordináciu a ladnosť pohybov.

Špecifiká pohybovej výchovy pre žiakov so zrakovým postihnutím vyplývajú z obmedzení, ktorých príčinou je porušenie zraku. Nedostatočnosť zrakovej kontroly u týchto žiakov spôsobuje špecifické pohybové nedostatky – chybné držanie tela, strnulosť a zníženú koordináciu pohybov. Práve preto je pohybová výchova u žiakov so zrakovým postihnutím veľmi vhodným liečebným a rehabilitačným prostriedkom – snaží sa rozvíjať zvyšky zraku, ale aj činnosť ostatných zmyslov. Tiež výrazne prispieva k nácviku orientácie v priestore, vnímaniu vlastnej telesnej schémy, zvyšuje sebahodnotenie a prináša poznanie vlastných, často potlačených možností.

Vo výchovno-vzdelávacom procese je potrebné rešpektovať vek, zdravotný stav, špecifiká zrakového postihnutia a pridružené poruchy žiakov.

Cieľom pohybovej výchovy ako vyučovacieho predmetu pre žiakov so zrakovým postihnutím je predovšetkým:

- prispieť k optimálnemu stupňu telesnej zdatnosti a výkonnosti;
- vytvoriť správne návyky pre pohybovú aktivitu;
- zlepšiť celkový fyzický stav žiakov;
- vytvoriť a upevniť návyky správneho držania tela;
- osvojiť a prehĺbiť pohybové zručnosti.

Tieto ciele sa realizujú pomocou špecifických metód, prostriedkov a cvičení.

PRIESTOROVÁ ORIENTÁCIA

OBSAH

Zmyslová príprava

- osvojovanie si základných postupov hmatového vnímania (poznávanie celku, poznávanie detailov),
- triedenie drobného materiálu podľa tvaru, veľkosti, štruktúry materiálu, teploty,
- výcvik čítania reliéfnych obrázkov, druhá a tretia dimenzia,

- využitie tyflografiky pri hrách, orientácia na herných plochách (reliéfne pexeso, človeče nehnevaj sa),
- rozlišovanie povrchu nohou,
- osvojovanie si sluchových zručností – výchova k uvedomelej sluchovej pozornosti, rozoznávanie zvukov, rozvoj sluchovej pamäti, lokalizácia zvukového zdroja, intenzita zvuku,
- rozlišovanie jednotlivých materiálov podľa zvukov pri poklepe,
- nácvik smerového počutia, echolokácia,
- poznávanie charakteristických vôní a zápachov.

Pohybová príprava

- nácvik správneho držania tela, bezpečnosť pohybu,
- pochopenie a nácvik priestorových pojmov vľavo, vpravo, vpredu, vzadu, hore, dole,
- nácvik chôdze v priamom smere, nácvik obrátov,
- rozvoj koordinačných schopností.

Rozvíjanie predstáv o priestore

- vytváranie predstáv o priestore na základe hmatových a sluchových vnemov,
- rozlišovanie stúpania a klesania,
- vnímanie zmien v smere pohybu (sklon a zakrivenie dráhy), odhad vzdialenosti, uhlov,
- vytváranie mentálnych máp.

Priestorová orientácia v miestnosti

- zisťovanie informácií o okolitom priestore, hmatanie rukou a nohou,
- orientačné body a znaky v miestnosti,
- nácvik horného a dolného bezpečnostného postoja,
- zaujatie miesta na stoličke pri lavici, pri stole,
- nacvičovanie otvárania a zatvárania dverí,
- oboznamovanie sa s usporiadaním nábytku a ďalšieho zariadenia v miestnosti, nácvik pohybu po rozličných trasách v miestnosti,
- nácvik hľadania predmetov spadnutých na zem.

Priestorová orientácia v budove školy

- nácvik klznej prstovej techniky (trailing),
- nácvik pohybu po rozličných trasách v budove s využitím orientačných bodov a bezpečnostných postojov,
- nácvik presunu do jednotlivých miestností (toaleta, trieda, telocvičňa, jedáleň, šatňa),
- nácvik chôdze po schodoch,
- rozvoj zmyslu pre prekážky.

Priestorová orientácia v makropriestore

- oboznámenie sa funkciami bielej palice (orientačná, signalizačná, oporná, špeciálna), druhy palíc,
- držanie bielej palice (základné, ceruzkové, diagonálne),
- techniky bielej palice (kyvadlová, klzná kyvadlová),
- chôdza po schodoch s využitím palice (smerom hore, smerom dole),
- vodiace a zvukové línie, orientačné body a znaky, prechádzanie cez cestu- priechod pre chodcov, dodržanie bezpečnej vzdialenosti od domov, obchádzanie prekážok, reagovanie na stratu kontaktu s vodiacou líniou, umelé vodiace línie,

- samostatné zvládnutie jednoduchej trasy,
- využívanie verejných dopravných prostriedkov – električka, autobus, vlak, orientácia na nástupišti, nájdenie správneho spoja, orientácia v dopravnom prostriedku, použitie eskalátorov.

Chôdza so sprievodcom

- chôdza v neznámom priestore,
- chôdza v zúženom priestore,
- chôdza po schodoch,
- prechádzanie dverami,
- nastupovanie a vystupovanie v dopravných prostriedkoch, zaujatie miesta v dopravnom prostriedku,
- nácvik chôdze sprievodcu s niekoľkými nevidiacimi žiakmi.

Sociálne a komunikačné zručnosti

- význam priestorovej orientácie v živote nevidiaceho človeka,
- vyhľadanie pomoci pri strate orientácie,
- odmietnutie pomoci pri nevhodnom zásahu okoloidúcich,
- používanie rôznych orientačných systémov a cestovných poriadkov, využívanie, verejných orientačných tabúl a signalizačných zariadení,
- oboznámenie sa s technikou pohybu s vodiacim psom.

POHYBOVÁ VÝCHOVA

OBSAH

Poznávanie a ovládanie vlastného tela

- vnímanie vlastnej telesnej schémy, pomenovanie jednotlivých častí tela,
- vnímanie dôležitých životných funkcií,
- vnímanie pohybu a jeho fáz,
- vytváranie a upevňovanie sebaobrazu a sebahodnotenia,
- rešpektovanie vlastných telesných obmedzení,
- uvedomovanie si telesných a psychických zmien v pubertálnom období.

Správne držanie tela

- zvyšovanie pohyblivosti a posilňovanie svalstva a ohybnosti kĺbov a chrbtice,
- uvoľňovacie cvičenia,
- utváranie správnej predstavy o držaní tela,
- kompenzácia jednostranného zaťažovania tela.

Základné lokomočné pohyby

- chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie, chytanie,
- rozvíjanie rovnováhy,
- balansovanie s predmetmi,
- upevňovanie pohybovej istoty,
- zjemňovanie pohybových stereotypov.

Rytmické cvičenia

- vytváranie a rozvíjania rytmického cítenia,
- pantomíma, hry s riekankami, hry so spevom, tanec,
- vnímanie rytmickosti dýchania.

Orientácia v priestore

- nácvik orientácie v mikro a makropriestore,
- nácvik pravo – ľavej orientácie – lateralita na vlastnom tele a v priestore,
- určovanie vlastnej polohy v priestore a vnímanie pohybu druhých osôb a predmetov voči okolitému priestoru,
- pohyb a orientácia vo vymedzenom priestore,
- výcvik priestorovej pamäte,
- usmerňovanie a riadenie pohybu – navigácia,
- orientácia pomocou rozličných signálov,
- orientácia v osobnom priestore, v blízkosti a v kontakte s okolím,
- prekonávanie prekážok a nerovností v teréne,
- dodržiavanie smeru a vhodnej vzdialenosti.

Pohybová kultúra

- vedenie k správne životnému štýlu – škodlivosť fajčenia, alkoholu a drog,
- nácvik dodržiavania dohodnutých pravidiel,
- rozvíjanie spolupráce v hre a činnosti,
- rešpektovanie ostatných žiakov v skupine.

Relaxačné cvičenia

- nácvik svalového napätia a uvoľnenia,
- nácvik pocitov tiaže a tepla,
- ovládanie dychu a srdcovej frekvencie,
- očná gymnastika,
- sebaovládanie a utlmovanie afektov.

Kompetencie	Výkon
Priestorová orientácia	
Využívať všetky multisenzorické zdroje pri orientácii v priestore.	Vedieť využívať hmatové vnemy, rozoznávať predmety, rozlišovať povrchy rukou i nohou, čítať reliéfne obrázky a znaky v orientačných systémoch. Na základe sluchových vnemov rozlišovať rôzne zvuky, lokalizovať ich zdroj a smer, rozoznávať povrchy podľa zvuku pri poklepe.
Pohybovať sa samostatne a bezpečne.	Poznať priestorové pojmy, udržať priamy smer pri chôdzi, dodržiavať bezpečnostné techniky.
Mať vytvorené neskreslené predstavy o priestore.	Vedieť odhadnúť vzdialenosť, vnímať stúpanie a klesanie, predstaviť si zakrivenie dráhy, popísať trasu bez toho, aby ju žiak fyzicky prešiel.
Orientovať sa v miestnosti pomocou orientačných bodov a znakov.	Poznať a využívať rôzne trasy v miestnosti – k lavici, umývadlu, dverám. Vyhľadať kľučku, otvárať, zatvárať dvere a bezpečne nimi prechádzať.
Samostatne sa pohybovať v budove školy.	Správne používať klznú prstovú techniku na presun po chodbách, aplikovať správne bezpečnostné postoje a bezpečne chodiť po schodisku. Poznať trasy do triedy, jedálne, ošetrovne, spoločenskej miestnosti, na toaletu.
Orientovať sa a bezpečne pohybovať v makropriestore s využitím techník bielej palice.	Ovládať techniky dlhej bielej palice, zvládať jednoduché trasy v okolí školy s využitím vodiacich a zvukových línií, vedieť reagovať pri ich strate. Využívať všetky multisenzorické zdroje na trase. Využívať verejnú dopravu a umelé vodiace línie.
Správne sa pohybovať za pomoci sprievodcu.	Poznať techniky pohybovania sa pri chôdzi so sprievodcom.
Využívať sociálne zručnosti a komunikovať s okolím.	Vedieť požiadať o pomoc, ale aj slušne pomoc odmietnuť.
Pohybová výchova	
Poznať a ovládať vlastné telo	Vnímať vlastnú telesnú schému a dôležité životné funkcie, pomenovať jednotlivé časti tela. Vnímať pohyb a jeho fázy. Vytvárať a upevňovať sebaobraz a sebahodnotenie, rešpektovať vlastné telesné obmedzenia a uvedomovať si telesné a psychické zmeny v pubertálnom období.
V každodennom živote uplatňovať správne držanie tela.	Zvyšovať pohyblivosť, posilňovať svalstvo a ohybnosť kĺbov a chrbtice. Utvárať správne predstavy o držaní tela a kompenzovať jednostranné zaťaženie.
Ovládať základné lokomočné pohyby.	Uplatňovať základné lokomočné pohyby –

	chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie, chytanie. Rozvíjať rovnováhu, balansovať s predmetmi, upevňovať pohybovú istotu a zjemňovať pohybové stereotypy.
Ovládať jednoduché rytmické cvičenia	Vytvárať a rozvíjať rytmické cítenie pohybu, vnímať rytmickosť dýchania pri športovom výkone.
Vedieť sa orientovať v známom i neznámom prostredí.	Orientovať sa v mikro a makro priestore, a uplatňovať pravo-ľavú orientáciu a laterálnu na vlastnom tele v pohybe. Určovať vlastnú polohu v priestore a vnímať pohyb druhých osôb a predmetov voči okolitému priestoru. Pohybovať a orientovať sa vo vymedzenom priestore, využívať priestorovú pamäť. Usmerňovať a riadiť pohyb, orientovať sa pomocou rozličných signálov a navigácie, prekonávať prekážky a nerovnosti v teréne. Dodržiavať smer a vhodnú vzdialenosť.
Poznať a dodržiavať zásady správneho životného štýlu a pravidiel spoločenského správania.	Dodržiavať správny životný štýl a dohodnuté pravidlá, kooperovať pri hre a športovej činnosti, rešpektovať ostatných žiakov v skupine.

Postoje

Žiak so zrakovým postihnutím si v predmete priestorová orientácia a pohybová výchova osvojuje vedomosti, zručnosti a návyky potrebné na orientáciu a pohyb v známom aj neznámom prostredí, čím sa učí prekonávať, respektíve znižovať dôsledky zrakového postihnutia, čo mu umožňuje plnohodnotne sa začleniť do spoločnosti.

PRÍLOHA 4

INFORMATIKA PRE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM

Špecifiká vyučovacieho predmetu informatika pre žiakov so zrakovým postihnutím

Vo výchovno-vzdelávacom procese a následne predprofesijnej a profesijnej príprave žiakov so zrakovým postihnutím má nenahraditeľnú úlohu vyučovací predmet informatika. Informatika je základným kompenzačným prostriedkom, ktorý im umožňuje prístup k informáciám a vedomostiam a podstatne uľahčuje integráciu, ako aj ich plnohodnotné začlenenie sa do spoločenského života.

Ku svojej práci žiaci so zrakovým postihnutím nevyhnutne potrebujú aj špeciálne hardwarové a softwarové vybavenie.

Hardware:

- braillovský riadok,
- mikrofóny a slúchadlá,
- scanner,
- tlačiareň pre tlač textu v Braillovom písme,
- reliéfna tlačiareň na grafiku.

Software:

- čítač obrazovky (Jaws, ZoomText, ...),
- zväčšovač obrazovky (Magic, ZoomText, ...),
- program na scanovanie a rozpoznávanie scanovaného textu.

Na dosiahnutie obsahového a výkonového štandardu je potrebné vybaviť počítače aj ďalším softwarom:

- špeciálny software pre zápis matematického textu (napr. Lambda),
- software pre nevidiacich na tvorbu grafov a ich zvukové zobrazenie,
- edukačné programy, ktoré je možné ovládať klávesnicou.

Nakoľko nevidiaci žiaci a žiaci so zvyškami zraku ovládajú programy prostredníctvom klávesnice alebo braillovského riadku, je dôležité, aby sa žiaci najskôr naučili:

- ovládať počítač klávesnicou, čo si vyžaduje zvládnutie techniky písania desiatimi prstami,
- ovládanie aplikácií pomocou klávesových skratiek,
- ovládanie čítačov a zväčšovačov obrazovky,
- ovládanie braillovského riadku.

Mnohí **slabozrakí žiaci** sú schopní s použitím dostupných kompenzačných softwarov plnohodnotne využívať počítač a IKT, a tak dosiahnuť obsahový aj výkonový štandard ako žiaci intaktnej populácie. Preto **budú postupovať v predmete informatika podľa štátneho vzdelávacieho programu pre bežnú populáciu**. Tento program je **potrebné doplniť o prácu so špeciálnym softwarom** – zväčšovačom obrazovky (ZoomText, Magic a pod.).

Vzhľadom na odlišné postupy a obsah vzdelávacieho programu v predmete informatika pre zrakovo postihnutých žiakov, sa odporúča deliť triedu pri vyučovaní na dve skupiny:

- slabozrakí žiaci,
- nevidiaci žiaci a žiaci so zvyškami zraku,

do ktorých sú žiaci zadelení podľa druhu a stupňa zrakového postihnutia.

CIELE

Cieľom vyučovacieho predmetu informatika **na 1. stupni základnej školy** je zoznámenie sa s počítačom a možnosťami jeho využitia v každodennom živote. Žiaci získavajú základné zručnosti v používaní počítača prostredníctvom aplikácií primeraných veku žiakov, a to po

obsahovej aj výkonovej stránke. V rámci medzipredmetových vzťahov si žiaci pomocou rôznych aplikácií precvičujú základné učivo z matematiky, slovenského a cudzieho jazyka, získavajú vedomosti za podpory edukačných programov z prírodovedy a vlastivedy a rozvíjajú svoju tvorivosť.

Nevidiacim žiakom a žiakom so zvyškami zraku je potrebné prispôbiť vzdelávací program ich možnostiam a potrebám vylúčením práce s grafikou a zameraním sa na čo najdôkladnejšie ovládanie prostriedkov IKT a niektorých dôležitých aplikácií. Nižšie sú uvedené zmeny (doplnené / vynechané vzhľadom na vzdelávacie štandardy ŠVP) v jednotlivých celkoch ŠVP.

Vzdelávací štandard predmetu informatika pre nevidiacich žiakov a žiakov so zvyškami zraku je rozdelený na päť tematických celkov:

- 1. Reprezentácie a nástroje**
- 2. Komunikácia a spolupráca**
- 3. Algoritmické riešenie problémov**
- 4. Softvér a hardvér**
- 5. Informačná spoločnosť**

Vzdelávací štandard

1. Reprezentácie a nástroje

a) práca s textom

Obsahový štandard

Vynechané: obrázok ako text.

Výkonový štandard

Doplnené:

- samostatne napísať, prepísať jednoduchý text,
- vysvetliť zásady správneho písania klávesnicou – medzera za slovami, veľké písmená, malé písmená, dĺžne, mäkčene,
- vytvoriť pozvánku, oznam, príbeh.

b) práca s príbehmi

Obsahový štandard

Vynechané: vloženie obrázka.

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

c) práca s multimédiami

Obsahový štandard

Vynechané: video, prehrávač videa, spustenie, prehrávanie a zastavenie videa

Výkonový štandard

Vynechané:

- použitie konkrétne nástroje na prehrávanie videa

Doplnené:

- pracovať so slúchadlami – zapojenie, hlasitosť,
- zvukový záznam prehrať

d) informácie

Obsahový štandard

Vynechané: informácia - grafika

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

e) štruktúry

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

2. Komunikácia a spolupráca

a) práca s webovou stránkou

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- napísať v správnom tvare internetovú adresu webovej stránky,
- rozpoznať vhodné detské webové stránky – vzdelávacie, zábavné, náučné. Je oboznámený s neblahým vplyvom niektorých stránok.

b) vyhľadávanie na webe

Obsahový štandard

Vynechané: vyhľadávanie obrázkov na zadaných stránkach, v mapách

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

c) práca s nástrojmi na komunikáciu

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- používať jednoduché zásady písania e-mailov, pozná nebezpečenstvo zverejnenia vlastných údajov.

3. Algoritmické riešenie problémov

Zostáva nezmenený.

4. Softvér a hardvér

a) práca so súbormi a priečkami

Zostáva nezmenený.

b) práca v operačnom systéme

Obsahový štandard

Vynechané: ikona.

Výkonový štandard

Doplnené:

- samostatne zapnúť a vypnúť počítač,
- ovládať čítač obrazovky klávesnicou (pomocou základných skratiek)
- minimalizovať a maximalizovať pracovné okno, zatvoriť ho
- pracovať s dvoma oknami – kopírovanie z jedného do druhého,
- dokáže spúšťať naraz viac aplikácií.

c) počítač a prídavné zariadenia

Obsahový štandard

Vynechané: pohyb, klikanie a ťahanie myšou

Výkonový štandard

Vynechané:

- ovládať programy myšou

Doplnené:

- pracovať s USB kľúčom (vytvoriť priečinok, kopírovať dokumenty)
- vymenovať z akých základných častí sa skladá počítač,

d) práca v počítačovej sieti a na internete

Zostáva nezmenený.

5. Informačná spoločnosť

a) bezpečnosť a riziká

Zostáva nezmenený.

b) digitálne technológie v spoločnosti

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- pracovať s jednoduchými hrami ovládateľnými klávesnicou,
- orientovať sa v jednoduchých hrách

c) legálnosť používania softvéru

Obsahový štandard

Vynechané: nelegálnosť používania informácií (obrázok)

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

Cieľom vyučovania informatiky **na 2. stupni základnej školy** u nevidiacich žiakov a žiakov so zvyškami zraku je prostredníctvom počítačov a informačných technológií dosiahnuť zručnosti a návyky na získavanie, spracovávanie a prezentovanie informácií, ktoré im uľahčia integráciu a plnohodnotné začlenenie sa do intaktnej populácie. Informatika tak zohráva dôležitú úlohu pri kompenzácii a reedukácii zrakového postihnutia. Podobne ako matematika aj informatika v spojení s informačnými technológiami vytvára platformu pre všetky ďalšie predmety. V predmete informatika je potrebné dôkladnejšie sa zamerať na štúdium základných univerzálnych pojmov, ktoré prekračujú súčasné technológie. Dostupné technológie majú poskytnúť vyučovaniu informatiky široký priestor na motiváciu a praktické projekty.

Vzdelávací štandard – výstup za 5. - 6. ročník

1. Reprezentácie a nástroje

a) práca s textom

Obsahový štandard

Vynechané: obrázok ako text, obrázok ako súčasť textu, vkladanie obrázkov zo súboru.

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

b) práca s prezentáciami

Obsahový štandard

Vynechané: vloženie obrázka.

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

c) práca s tabuľkami

Obsahový štandard

Vynechané: pohyb v tabuľke klikaním

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

d) informácie

Zostáva nezmenený.

e) štruktúry

Zostáva nezmenený.

2. Komunikácia a spolupráca

a) práca s webovou stránkou

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- napísať v správnom tvare internetovú adresu webovej stránky,
- rozpoznať vhodné detské webové stránky – vzdelávacie, zábavné, náučné. Je oboznámený s neblahým vplyvom stránok, propagujúcich násilie a s erotickým zameraním,
- orientovať sa v hypertextoch na internete

b) vyhľadávanie na webe

Obsahový štandard

Vynechané: vyhľadávanie obrázkov

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

c) práca s nástrojmi na komunikáciu

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- používať jednoduché zásady písania e-mailov, pozná nebezpečenstvo zverejnenia vlastných údajov.

3. Algoritmické riešenie problémov

Zostáva nezmenený.

4. Softvér a hardvér

a) práca so súbormi a priečkami

Zostáva nezmenený.

b) práca v operačnom systéme

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- vie ovládať špeciálny softvér pre nevidiacich (čítač obrazovky, matematický zošit a pod.)

c) počítač a prídavné zariadenia

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- dokáže vytvoriť kompresiu, dekompresiu údajov.

d) práca v počítačovej sieti a na internete

Zostáva nezmenený.

e) práca proti vírusom a špehovaniu

Zostáva nezmenený.

5. Informačná spoločnosť

Zostáva nezmenený.

Vzdelávací štandard – výstup za 7.- 9. ročník

1. Reprezentácie a nástroje

a) práca s textom

Obsahový štandard

Vynechané: obrázok ako súčasť textu.

Výkonový štandard

Doplnené:

- vie pracovať s matematickým textom v špeciálnom softvéri

b) práca s prezentáciami

Zostáva nezmenený.

c) práca s multimédiami

Zmenený:

Obsahový štandard

Pojmy: mikrofón

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zvuk nahráť prostredníctvom mikrofónu, ktorý vie zapojiť,
- pracovať so slúchadlami – zapojenie, hlasitosť,
- zvukový záznam prehrať, uložiť a využiť efekty,

d) práca s tabuľkami

Obsahový štandard

Vynechané: farba bunky, pohyb v tabuľke klikaním.

Výkonový štandard

Zostáva nezmenený.

e) informácie

Zostáva nezmenený.

f) štruktúry

Zostáva nezmenený.

2. Komunikácia a spolupráca

a) práca s webovou stránkou

Zostáva nezmenený.

b) vyhľadávanie na webe

Zostáva nezmenený.

c) práca s nástrojmi na komunikáciu

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- pozná nebezpečenstvo zverejnenia vlastných údajov.

3. Algoritmické riešenie problémov

Zostáva nezmenený.

4. Softvér a hardvér

a) práca so súbormi a priečkami

Zostáva nezmenený.

b) práca v operačnom systéme

Zostáva nezmenený.

c) počítač a prídavné zariadenia

Obsahový štandard

Zostáva nezmenený.

Výkonový štandard

Doplnené:

- pozná ukladanie informácií na rôzne médiá, vie porovnať kapacitu,
- dokáže vykonať zálohovanie údajov,

d) práca v počítačovej sieti a na internete

Zostáva nezmenený.

e) práca proti vírusom a špehovaniu

Zostáva nezmenený.

5. Informačná spoločnosť

Zostáva nezmenený.

PRÍLOHA 5

BRILLOV NOTOPIS PRE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Pre žiakov so zrakovým postihnutím má hudba mimoriadny význam, pretože ju môžu vnímať a aj aktívne produkovať bez sprostredkovaných predstáv. Hudobné umenie okrem toho zohráva v ich živote významnú kompenzačnú a integračnú úlohu.

Orientácia vzdelania žiakov so zrakovým postihnutím na rôzne odbory súvisiace s hudbou patrí k tým smerom, ktoré im otvárajú možnosti plnohodnotného profesionálneho uplatnenia a príležitosť začleniť sa do spoločnosti.

Dôležitou zložkou hudobného vzdelania a nevyhnutným predpokladom hlbšieho štúdia hudby je znalosť hudobného písma. Notopis pre nevidiacich je vytvorený na základe Braillovo bodového písma a rovnako ako bežný notopis, má medzinárodnú platnosť.

Obsah vzdelávania je zostavený tak, aby žiak počas troch ročníkov štúdia v ZUŠ získal schopnosť a zručnosť orientovať sa v bodovom notopise a prakticky ho využívať pri hre na nástroji.

Predmet Braillov notopis sa vyučuje v obmedzenej skupine žiakov so zrakovým postihnutím daného ročníka. Ich počet je redukovaný možnosťou individuálneho prístupu vyučujúceho k výkladu a kontrole vypracovanej úlohy. Forma výučby notopisu a jej spojenie s ďalšími predmetmi (nástrojová hra, hudobná náuka) závisí od konkrétnych podmienok školy.

CIELE

Cieľom hudobnej výchovy je dať žiakom so zrakovým postihnutím hudobné vzdelanie, ktoré sa stane predpokladom ich ďalšej záujmovej činnosti, prípadne systematickou a cieľavedomou prípravou na vyššie sekundárne, prípadne vysokoškolské hudobné štúdium.

Cieľom vyučovania Braillovo notopisu je rozvíjať u žiaka kľúčové kompetencie – súbor znakov, postupov a zručností, ktoré si postupne osvojuje a vylepšuje až k spoľahlivej znalosti a zbehlosti v ich používaní.

Dôležité je začínať výučbu notopisu súčasne s hudobnou náukou a hrou na nástroji. Urýchli to prepojenie teoretických vedomostí s ich praktickým využitím a žiak bude skôr schopný samostatne pracovať s hudobným textom. Je potrebné získať zručnosť v čítaní jednotlivých znakov Braillovo notopisu a zvládnuť techniku prechodu od čítania notopisu ku hre na hudobnom nástroji.

Žiak sa musí oboznámiť aj s celkovým usporiadaním strany notového textu a naučiť sa v nej orientovať. Ide o umiestnenie nadpisov, číslovanie strán, skladieb a členenie na riadky. Braillov notopis je samostatný predmet, ktorý má v rámcovom učebnom pláne prvého až tretieho ročníka ZUŠ časovú dotáciu jednu hodinu týždenne.

OBSAH

1. ročník

1. Noty a pomlčky
2. Takt
3. Predlžovanie nôt a pomlčiek
4. Posuvky a predznamenanania
5. Slovné pokyny

2. ročník

1. Znaký pre opakovaníe v bodovom písme
2. Artikulačné znamienka
3. Intervaly a akordy
4. Frázy, oblúčky a frázovania
5. Trioly

3. ročník

1. Melodické ozdoby
2. Glisando a arpeggio
3. Svorky a označenie partov
4. Kľúče
5. Zložené znaky
6. Značenie trvania platnosti pokynu
7. Tremolo
8. Menej používané znaky
9. Zápis zátvoriek a svoriek